49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2248 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՈՒՐԲԱԹ 10-23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1908

10 ԹՇ. ԷՎՎԷԼ 1324—27 ՐԱՄԱԶԱՆ 1326

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته

صاحب امتيازى : (اوحانس فريد)

اداره‌خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

Journal Arménien

MANZOUMÉ-I-EFKIAR

Grand' Rue de la S-Porte 54

CONSTANTINOPLE

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԿՆ·	ՎԵՑԱՄՍ·
Գոլոյշ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ, Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

"ՄԱՄՈՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆԱՑ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՄԷՋ„

(ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԳ· 12)

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Որու կ'ուղղուի ամէն գրութիւն

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՅԱԶԻԴ ԱԼԻ ՃԱՌՏԷՍՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

"ՊԱՐՏ ՈՒ ՊԱՏՇԱՃԸ...„

Թալան, աւարառութիւն, բռնաբարութիւն, սպանութիւն և Ղեռա չարքը այն արարքներուն որոնք վայրագութեան և Թրքական հին ուէժիմին մասնաւորակ սովորութիւնները կը կազմէին;—ահա թէ ինչպիսի՛ ահաւոր ձայներ են որ կը շարունակեն գալ Երկրի խորէն, ահա թէ ինչպիսի՛ վիճակ մըն է որ կը ներկայանայ տակաւին սահմանադրական Թուրքիոյ այն մէկ քանի գաւառներուն մէջ որ Հայաստան պատմական անունը կը կրեն։ Եւ չփոթեցուցիչ ու ընդվզեցուցիչ է այն հարցումը, թէ երկարատեւ մարտիրոսութիւններէ և դիւցազնութիւններէ ետք, երբ վերջապէս ազատութիւն կը հռչակուի Թուրքիոյ բոլոր ժողովուրդներու համար, պիտի շարունակուի՞, և մինչեւ ե՞րբ, այն հալածական դրութիւնը որուն զոհն է եղած դարերէ ի վեր Թրքահայաստանի Հայը։

Հայ յեղափոխականը ի՞նչն էր որ եղբայրութեան ձեռքը մեկնեց՝ սանձելու և յետոյ ազնուելու համար Օսմանեան ազատագրութիւնը։ Հայ ֆէդային իր սուրը պատանեն է դրած։ Եւ այն մեղադրանքը որ կ'արձակուէր բռնակալութեան մեղադրկից, ասրկպիտի ու դաւաճան չրթներէ՝ ապատամբական շարժումներու դէմ՝ իբր չարժուիթ հայաբնակ գաւառներու բացառիկ վիճակին, ինքնին լռութեան է դատապարտուած։

Այո՛, այսօր ուր հայկական չրջաններու ո՛չ մէկ կողմը ըմբոստական տրամադրութիւն կայ, այսօր ուր սոսկ ինքնապաշտպանութեան նպատակով մը կազմուած հայ մարտական խումբերը դադրած են գոյութիւն ունենալէ, և վերջապէս Հայերուն կողմէ ո՛չ մէկ խլրտում կը տեսնուի՝ ստրկաբարոյ մեծամասնութեան մը տեսակէտով արդարացնելու համար հայանոյած քաղաքականութիւն մը, այսօր դարձեալ իրերու դրութիւնը չատ քիչ փոփոխութեամբ կը ներկայանայ ու հայ խաղաղ ազգաբնակութիւնը դարձեալ կը հարստահարուի հնօրեայ պաշտօնեութեան մը կեղեքումներէն և վաչկատուն ցեղերու յարձակումներէն, և ազատական վարչութիւն մը երեք ամիսէ ի վեր չկրնար ամնել այդ ամէնը։

* * *

Խօսքի ազատութիւնը հաղիւ թէ կարելի դարձուց, այդ խժդուժ երեւոյթներու արձագանգը գոռացնել պոլսական մամուլին մէջ, հաղիւ թէ լոյսին պարզուիլ սկսաւ իրերու մչատեսութիւնը, և ա՛ւա հանրային խիղճը դառնօրէն կը վրդովուի, ազատութեան նըկատմամբ իր մեծ հաւատքին մէջ կը դեղուի։ Ահաւոր հակասութիւնը չի կրնար, չուզեր ըմբռնել։

Եւ երեւայիլ որ տարիներէ, տարիներէ ի վեր հաստատուած բան մըն է հայկական իրականութիւնը, հայ ապատամբութենէն ալ առաջ, ինչպէս այդ ապատամբութենէն ետքը, բռնակալութեան օրերուն, ինչպէս ազատութեան արեւին տակ,—տարակոյս չկայ՝ պարբերաբար սատկանալով կամ բաղդատաբար մեղմանալով։

Երեւակայէ՛լ և տակաւին չկարենալ ճշդել թէ ճնշողէն ու հարուածողաբար ծանր կացութիւնը յեղափոխութեան հեւանքն էր, թէ յեղափոխութիւնը ծընունդն էր այդ կացութեան։

* * *

Երեք ամիսէ ի վեր հին դրութիւնն է որ կը շարունակէ իր գնացքը, և սահմանադրական կառավարութիւնը ա՛նքան չկամ է՝ հզօր ձիգով մը կասեցնելու զայն։ Բայց իսկապէս ինչ է վայրկենի պահանջը՝ որուն կարելի չըլլար գոհացում տալ։ Վարչական դրութիւններու հիմնական փոփոխութիւն մը չէ՝ որուն գործադրութիւնը անկարելի ըլլայ առաջին առթիւ։ Ինչ որ կը պահանջուի, շատ պարզ է։ շատ նախնական է,—Կեանքի և ինչքի ապահովութիւն։

Եւ սակայն ահա՛ սահմանադրական կառավարութիւն մը որ չի կրնար յարգել Սահմանադրութեան ամենատարրական մէկ արտատդրութիւնը, թոյլ կուտայ որ մշտաւոր վտանգի մէջ ըլլան այս կամ այն գաւառին մէջ Հայուն կեանքը և ինչքը՝ ա՛յնքան զոհաբերութիւններէ ետքը, և խոստումներով ու ձգձգումներով կ'օրօրէ բոլոր դիմումները։

Երկրի խորերը գանուող Հայը չի կրնար ազատ շունչ առնել, տեղ տեղ կատարածի երկիւղը կը ճնչէ զինքը դժոխային մղձաւանջի մը պէս, իր կեանքն ու պատիւը սպառնալիքին ներքեւ են այս կամ այն բռնակալ Գէկին կամ աղային, և վարչական Բեսմիլ փաշա կամ նախարար Հագը պէյ միշտ մթնոյն պատասխանը ունին։

—Հարկ եղածը կը անօրինուի։

Եւ կը յիշեցնեն Պարտնեանի մէկ նամուութիւնը, զոր անմահ երգիծաբանը յղացած է ցոյց տալու թէ Պարիզաքարանը ի՞նչպէս կը վերաբերուէր Հայատանի սովեալներուն նկատմամբ.

—Մովսէս մէջ խղդուելու վտանգին ենթարկուած արկածեալ մը երբ օգնութիւն կ'աղերսէ ծովեզրը գտնուողէն, այս վերջինը կը պատասխանէ.

—Պարտ ու պատչաճը կը անօրինենք։

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՔԸ

ՀԻՆ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԵՒ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եւ այսպէս, էվոլիւսիոնի անիւները Թաւալուում են առաջ և հների բեկորների վրայ կազմում նոր դասաւորութիւններ։ «Արեւելեան խնդիրի» շուրջը գոյութիւն ունեցած բոլոր յարաբերութիւնները, ինչպէս մենք տեսանք նախորդ յօդուածում, ենթարկուում են մի հակայ յեղաշրջման, և ստեղծուում են անցեալ դարի վերջի քաղաքական, ինչպէս և հասարակական, բոլորովին նոր կազմեր ու բաղկացութիւններ։

Գերմանիան ղեկավար է հանդիսանում դիւանագիտական յարաբերութիւնների մէջ Եւրոպայում և նրա ազդեցութիւնը տիրապետում է Վօսիրի երկու ափերում, Բ. Դրան բոլոր խաւերի մէջ։ Եւրոպայի մէջ կազմուում են, համաձայն ընդարձակ շահերի ու ձգտումների, պետութիւնների երկու մեծ խմբակցութիւններ—մի կողմից Երեակ Դաշնակցութիւնը, իսկ միւս կողմից որպէս սրան հակադիր ոյժ՝ Ֆրանսիան դաշնակցում է Հիւսիսային միապետական կայսրութեան հետ. մինչդեռ Անգլիան մնում է մի անգամ էլ իր «ազատչելի մեկուսացմանը» մէջ։

Քաղաքական հակայ ծրագրեր ու փառասիրութիւններ փայփայում էին Գերմանիայի մտքում ու թռիչքներ տալիս նրա երեւակայութեան։ Նա ելեւում էր որ գերման դրօշակը պիտի ծածանէր հեռաւոր ծովերի վրայ և փոխարինէր Բրիտանականին՝ նրա ընդարձակ հողերի մէջ երկրագունի ամէն մի մասում։ Նա մի կողմից յոյսէ էր Ռուսիային, մղում նրա ուշադրութիւնը դէպի հեռաւոր Արեւելք, քաջալերում նրան անիրագործելի արկածախնդրութիւնների մէջ, իսկ միւս կողմից, օգտուելով Ռուսիայի ու Անգլիայի լարած յարաբերութիւններից, անտեսական ու քաղաքական մեծ նուաճումներ անում Թուրքիայի մէջ։ Գերման ազդեցութիւնը գերակշռում էր այն տեղ, Բերլինն ու Վիէննան երկաթուղային ուղղակի յարաբերութեան մէջ էին դրած Պոլսի հետ, մինչդեռ Բաղդատի գիծը Գերմանիային տանում էր դէպի Պարսից Ծոցն ու Հնդկական սահմանները։ Ոսկեդոյն երազների Թուրքը հակայ Թափեր էր տալիս գերման մեծամիտ միապետի երեւակայութեան մէջ։ Մինչդեռաքը պիտի դառնար գերմանական մի մեծ գաղութ, հին քաղաքակրթութիւնը պիտի վերածուէր այդ գեղեցիկ երկրում գերման դրօշակի տակ. Բաղդատի գծի երկու ափերի վրայ պիտի ձգէին գերման գաղթականների, ու նրանց վիլաների երկար ու անվերջ շարքեր, պիտի սպառնար Հնդկաստանին, ու հետզհետէ շրջիայր ռուսական առաջխաղացման անդիմադրելի ընթացքը. և ո՞վ գիտէ, մի հեռաւոր գեղեցիկ օր էլ, երբ «Անգլիան դարձած մի գերման կոլոնի»(՞՞) պանդերմանական ալիքները անցնելով Հնդկաստանի ու Բալկանների միջով՝ կանգառնէին Վոսիորի գեղածիծաղ ափերում։

Եւ այսպիսի անմիտ ու էգոիստ մտքերով Գերման Քաղաքականութիւնը գրգռ էր տալիս դէպի հեռուն, դէպի անկարելին խորտակում իրա ծանրութեան տակ մեծ ու փոքր ազգերի շահերը, մթնցնում նրանց գեղեցիկ առաջդիմական ներշնչումների հորիզոնը, և շատ անգամ էլ անբարեխիղճ կերպով ոտատակ անում նրանց գոյութեան հարցը։

Արդարեւ, Գերման Քաղաքականութիւնը ստեղծել էր մի սոսկալի ու աւերիչ կացութիւն ազգերի յարաբերութիւնների մէջ։ Սահմանագլուխների վրայ որոնք էին դրել միլիոնաւորների մշտական բանակները և համատարած պատերազմի արհաւիրքը զինուորած խաղաղութեան գեղեցիկ շղարշի տակ, ճնշում է ու ջղային դարձրել ժողովուրդներին։ Երբեք չափազանցութիւն չը լինի եթէ ասենք, որ ազգերի յարաբերութիւնների մէջ Գերմանիան վերջին կէս դարի ընթացքում կատարել է ամենատխուր դերը և նրա փառասիրական ձգտումների շնորհով կանգ էր առել գրեթէ ամբողջ քաղաքակրթութեան հոսանքը։

Ինչ չափով որ Գերման ազդեցութիւնն ու շահերը ծաւալում էին, նոյն չափով Անգլիականը տեղի տալիս։ Վերջին Ռուսо-Թուրք պատերազմից յետոյ, «Արեւելեան խնդիրը» շատ քիչ հետաքրքրեց Անգլիային։ Սրա ուշադրութիւնը կեդրոնացել էր դէպի Հնդկաստան ու Մայրագոյն Արեւելք մի կողմից, միւս կողմից դէպի Աֆրիկա և ներքին բարեւորգծումները։ Աբաբիայի կարեւոր մասերը հետզհետէ ընկնում էին նրա հսկողութեան տակ, իսկ Եգիպտական գրաւումը ապահովում էր Սուէզի Ջրանցքի չինութեամբ և աւելի վերջ Անգլո-Ֆրանսական համաձայնութիւնը նրան տալիս էր վաւերական հանգամանք։ Անգլիայի միաքը, հեռատես ու չրջահայեաց, զբաղեցնել էր մի չատ կարեւոր խնդիր.— Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի։—մի խնդիր, որը այսպէս ասած՝ Բրիտանական կայսրութեան գոյութեանն էր սպառնում։

Ասացինք թէ՝ մինչ Գերմանիա մեծ նուաճումների էր հետամուտ լինում Թուրքիոյ մէջ, Անգլիա զբաղել էր Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ մի չատ կարեւոր խնդրով։

Ահա թէ ինչո՛ւ.

Ռուսաստանը աւել էր մի արկածախնդիր և միեւնոյն ժամանակ չատ վտանգաւոր հոսանք։ Նա հրաժարել էր իր աւանդական դաշինքի քաղաքականութիւնից Թուրքիայի նկատմամբ, և բոլոր ոյժով Թափ էր տալիս դէպի Խաղաղականի ափերը ու Հնդկական ջրերը։ Միլիոնաւոր ռուբլիներ, քամած ռուս ժողովուրդների կեանքից, ծախսւում էին երկաթուղային պատերազմական գծերի և Գօրա-Արդիրների չինութեան համար, որոնք անտեսապէս ու առեւտրական տեսակէտներով բոլորովին անպէտք էին և երկրը առաջնորդում դէպի մնայնութիւն։ Մի բիւրօկրատ և միապետական կառավարութեան առաջադրած չարիքների արգասիքն էին դրանք։ Եւ ինչո՞ւ համար այդ բոլորը.— մեծացնելու մի քանի մեծ դուքսերի ու իշխանների քսակները, կամ բանակութիւնը տալու միապետի ու նրա մի քանի Թիկնապահների քամահոյքներին։

Սակայն նրանք մոռանում էին կամ բոլորովին անդիտանում որ իրերը չեն զեկավարուում գաղթականներով, այլ կան որոշ պայմաններ ու երեւոյթներ որոնք երբեւ են գալիս ազգերի անտեսական ու քաղաքական յարաբերութիւնների հետ զուգընթացաբար, ծնեցնում նոր պայմաններ և հիւսում քաղաքակրթութեան պատմութիւնը։

Մինչդեռ Ռուսս կառավարութիւնը զբաղուում էր անիրագործելի ծրագիրներով, այնտեղ հեռուն, Խաղաղականի եզերքներով ձգուած կղզիներում քաղաքակրթութիւնը անում էր հակայ նուաճումներ այդ ժողովրդի բոլոր խաւերի մէջ։ Դեռ անցեալ դարու կէսերում ամերիկական կապիտալը ու էնտուսդրիան մուտ էին գործել Ճարոնացիների մէջ, վրդովում նրանց դարաւոր հանգիստը, և ինչպէս սովորաբար՝ առաջացնում անտեսական ու հասարակական հակայ փոփոխութիւններ։ Սրա հետ միաժամանակ, անգլիական քնող աչքերը նչմարել էին այդ դեղին ժողովրդի մէջ ինչ որ խառած առաքինութիւններ, որոնց կարելի էր մշակել, հասունացնել՝ գործածելու համար ռուսական վտանգի դէմ որպէս մի ընդդիմադիր ոյժ։ Նրանք չէին սխալուել։ Եւ ապագան ցոյց տուեց, որ ասիական այդ դեղին ժողովուրդը օժտուած էր մտաւոր ու բարոյական մեծ ընդունակութիւններով, որոնք իւրացնելով գիտութեան և արեւմտեան քաղաքակրթութեան կենսական բարիքները՝ կարող էին դառնալ մարդկային առաջդիմութեան սիւներից մէկը։

Հարաւային Աֆրիկէի պատերազմը մի քանի տարով յետաձգեց այն պատմական հարածը, որ Անգլիական կառավարութիւնը երկար տարիներից ի վեր պատրաստել էր Ճաբոնի միջոցով յետ մղելու Սաւօնների աշխարհակալական շարժումները։ Ի՞նչպէս կը վերաբերուէր Հայաստանի սովեալներուն նկատմամբ.

—Մովսէս մէջ խղդուելու վտանգին ենթարկուած արկածեալ մը երբ օգնութիւն կ'աղերսէ ծովեզրը գտնուողէն, այս վերջինը կը պատասխանէ.

—Պարտ ու պատչաճը կը անօրինենք։

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՔԸ

ՀԻՆ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԵՒ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եւ այսպէս, էվոլիւսիոնի անիւները Թաւալուում են առաջ և հների բեկորների վրայ կազմում նոր դասաւորութիւններ։ «Արեւելեան խնդրի» շուրջը գոյութիւն ունեցած բոլոր յարաբերութիւնները, ինչպէս մենք տեսանք նախորդ յօդուածում, ենթարկուում են մի հակայ յեղաշրջման, և ստեղծուում են անցեալ դարի վերջի քաղաքական, ինչպէս և հասարակական, բոլորովին նոր կազմեր ու բաղկացութիւններ։

Գերմանիան ղեկավար է հանդիսանում դիւանագիտական յարաբերութիւնների մէջ Եւրոպայում և նրա ազդեցութիւնը տիրապետում է Վօսիրի երկու ափերում, Բ. Դրան բոլոր խաւերի մէջ։ Եւրոպայի մէջ կազմուում են, համաձայն ընդարձակ շահերի ու ձգտումների, պետութիւնների երկու մեծ խմբակցութիւններ—մի կողմից Երեակ Դաշնակցութիւնը, իսկ միւս կողմից որպէս սրան հակադիր ոյժ՝ Ֆրանսիան դաշնակցում է Հիւսիսային միապետական կայսրութեան հետ. մինչդեռ Անգլիան մնում է մի անգամ էլ իր «ազատչելի մեկուսացմանը» մէջ։

Քաղաքական հակայ ծրագրեր ու փառասիրութիւններ փայփայում էին Գերմանիայի մտքում ու թռիչքներ տալիս նրա երեւակայութեան։ Նա ելեւում էր որ գերման դրօշակը պիտի ծածանէր հեռաւոր ծովերի վրայ և փոխարինէր Բրիտանականին՝ նրա ընդարձակ հողերի մէջ երկրագունի ամէն մի մասում։ Նա մի կողմից յոյսէ էր Ռուսիային, մղում նրա ուշադրութիւնը դէպի հեռաւոր Արեւելք, քաջալերում նրան անիրագործելի արկածախնդրութիւնների մէջ. իսկ միւս կողմից, օգտուելով Ռուսիայի ու Անգլիայի լարած յարաբերութիւններից, անտեսական ու քաղաքական մեծ նուաճումներ անում Թուրքիայի մէջ։ Գերման ազդեցութիւնը գերակշռում էր այն տեղ, Բերլինն ու Վիէննան երկաթուղային ուղղակի յարաբերութեան մէջ էին դրած Պոլսի հետ, մինչդեռ Բաղդատի գիծը Գերմանիային տանում էր դէպի Պարսից Ծոցն ու Հնդկական սահմանները։ Ոսկեդոյն երազների Թուրքը հակայ Թափեր էր տալիս գերման մեծամիտ միապետի երեւակայութեան մէջ։ Մինչդեռաքը պիտի դառնար գերմանական մի մեծ գաղութ, հին քաղաքակրթութիւնը պիտի վերածուէր այդ գեղեցիկ երկրում գերման դրօշակի տակ. Բաղդատի գծի երկու ափերի վրայ պիտի ձգէին գերման գաղթականների, ու նրանց վիլաների երկար ու անվերջ շարքեր, պիտի սպառնար Հնդկաստանին, ու հետզհետէ շրջիայր ռուսական առաջխաղացման անդիմադրելի ընթացքը. և ո՞վ գիտէ, մի հեռաւոր գեղեցիկ օր էլ, երբ «Անգլիան դարձած մի գերման կոլոնի»(՞՞) պանդերմանական ալիքները անցնելով Հնդկաստանի ու Բալկանների միջով՝ կանգառնէին Վոսիորի գեղածիծաղ ափերում։

Եւ այսպիսի անմիտ ու էգոիստ մտքերով Գերման Քաղաքականութիւնը գրգռ էր տալիս դէպի հեռուն, դէպի անկարելին խորտակում իրա ծանրութեան տակ մեծ ու փոքր ազգերի շահերը, մթնցնում նրանց գեղեցիկ առաջդիմական ներշնչումների հորիզոնը, և շատ անգամ էլ անբարեխիղճ կերպով ոտատակ անում նրանց գոյութեան հարցը։

Արդարեւ, Գերման Քաղաքականութիւնը ստեղծել էր մի սոսկալի ու աւերիչ կացութիւն ազգերի յարաբերութիւնների մէջ։ Սահմանագլուխների վրայ որոնք էին դրել միլիոնաւորների մշտական բանակները և համատարած պատերազմի արհաւիրքը զինուորած խաղաղութեան գեղեցիկ շղարշի տակ, ճնշում է ու ջղային դարձրել ժողովուրդներին։ Երբեք չափազանցութիւն չը լինի եթէ ասենք, որ ազգերի յարաբերութիւնների մէջ Գերմանիան վերջին կէս դարի ընթացքում կատարել է ամենատխուր դերը և նրա փառասիրական ձգտումների շնորհով կանգ էր առել գրեթէ ամբողջ քաղաքակրթութեան հոսանքը։

Ինչ չափով որ Գերման ազդեցութիւնն ու շահերը ծաւալում էին, նոյն չափով Անգլիականը տեղի տալիս։ Վերջին Ռուսо-Թուրք պատերազմից յետոյ, «Արեւելեան խնդիրը» շատ քիչ հետաքրքրեց Անգլիային։ Սրա ուշադրութիւնը կեդրոնացել էր դէպի Հնդկաստան ու Մայրագոյն Արեւելք մի կողմից, միւս կողմից դէպի Աֆրիկա և ներքին բարեւորգծումները։ Աբաբիայի կարեւոր մասերը հետզհետէ ընկնում էին նրա հսկողութեան տակ, իսկ Եգիպտական գրաւումը ապահովում էր Սուէզի Ջրանցքի չինութեամբ և աւելի վերջ Անգլո-Ֆրանսական համաձայնութիւնը նրան տալիս էր վաւերական հանգամանք։ Անգլիայի միաքը, հեռատես ու չրջահայեաց, զբաղեցնել էր մի չատ կարեւոր խնդիր.— Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի։—մի խնդիր, որը այսպէս ասած՝ Բրիտանական կայսրութեան գոյութեանն էր սպառնում։

Ասացինք թէ՝ մինչ Գերմանիա մեծ նուաճումների էր հետամուտ լինում Թուրքիոյ մէջ, Անգլիա զբաղել էր Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ մի չատ կարեւոր խնդրով։

Ահա թէ ինչո՛ւ.

Ռուսաստանը աւել էր մի արկածախնդիր և միեւնոյն ժամանակ չատ վտանգաւոր հոսանք։ Նա հրաժարել էր իր աւանդական դաշինքի քաղաքականութիւնից Թուրքիայի նկատմամբ, և բոլոր ոյժով Թափ էր տալիս դէպի Խաղաղականի ափերը ու Հնդկական ջրերը։ Միլիոնաւոր ռուբլիներ, քամած ռուս ժողովուրդների կեանքից, ծախսւում էին երկաթուղային պատերազմական գծերի և Գօրա-Արդիրների չինութեան համար, որոնք անտեսապէս ու առեւտրական տեսակէտներով բոլորովին անպէտք էին և երկրը առաջնորդում դէպի մնայնութիւն։ Մի բիւրօկրատ և միապետական կառավարութեան առաջադրած չարիքների արգասիքն էին դրանք։ Եւ ինչո՞ւ համար այդ բոլորը.— մեծացնելու մի քանի մեծ դուքսերի ու իշխանների քսակները, կամ բանակութիւնը տալու միապետի ու նրա մի քանի Թիկնապահների քամահոյքներին։

Սակայն նրանք մոռանում էին կամ բոլորովին անդիտանում որ իրերը չեն զեկավարուում գաղթականներով, այլ կան որոշ պայմաններ ու երեւոյթներ որոնք երբեւ են գալիս ազգերի անտեսական ու քաղաքական յարաբերութիւնների հետ զուգընթացաբար, ծնեցնում նոր պայմաններ և հիւսում քաղաքակրթութեան պատմութիւնը։

Մինչդեռ Ռուս կառավարութիւնը զբաղուում էր անիրագործելի ծրագիրներով, այնտեղ հեռուն, Խաղաղականի եզերքներով ձգուած կղզիներում քաղաքակրթութիւնը անում էր հակայ նուաճումներ այդ ժողովրդի բոլոր խաւերի մէջ։ Դեռ անցեալ դարու կէսերում ամերիկական կապիտալը ու էնտուսդրիան մուտ էին գործել Ճարոնացիների մէջ, վրդովում նրանց դարաւոր հանգիստը, և ինչպէս սովորաբար՝ առաջացնում անտեսական ու հասարակական հակայ փոփոխութիւններ։ Սրա հետ միաժամանակ, անգլիական քնող աչքերը նչմարել էին այդ դեղին ժողովրդի մէջ ինչ որ խառած առաքինութիւններ, որոնց կարելի էր մշակել, հասունացնել՝ գործածելու համար ռուսական վտանգի դէմ որպէս մի ընդդիմադիր ոյժ։ Նրանք չէին սխալուել։ Եւ ապագան ցոյց տուեց, որ ասիական այդ դեղին ժողովրդը օժտուած էր մտաւոր ու բարոյական մեծ ընդունակութիւններով, որոնք իւրացնելով գիտութեան և արեւմտեան քաղաքակրթութեան կենսական բարիքները՝ կարող էին դառնալ մարդկային առաջդիմութեան սիւներից մէկը։

Հարաւային Աֆրիկէի պատերազմը մի քանի տարով յետաձգեց այն պատմական հարածը, որ Անգլիական կառավարութիւնը երկար տարիներից ի վեր պատրաստել էր Ճաբոնի միջոցով յետ մղելու Սաւօնների աշխարհակալական շարժումները։

Եւ այսպիսի անմիտ ու էգոիստ մտքերով Գերման Քաղաքականութիւնը գրգռ էր տալիս դէպի հեռուն, դէպի անկարելին խորտակում իրա ծանրութեան տակ մեծ ու փոքր ազգերի շահերը, մթնցնում նրանց գեղեցիկ առաջդիմական ներշնչումների հորիզոնը, և շատ անգամ էլ անբարեխիղճ կերպով ոտատակ անում նրանց գոյութեան հարցը։

Արդարեւ, Գերման Քաղաքականութիւնը ստեղծել էր մի սոսկալի ու աւերիչ կացութիւն ազգերի յարաբերութիւնների մէջ։ Սահմանագլուխների վրայ որոնք էին դրել միլիոնաւորների մշտական բանակները և համատարած պատերազմի արհաւիրքը զինուորած խաղաղութեան գեղեցիկ շղարշի տակ, ճնշում է ու ջղային դարձրել ժողովուրդներին։ Երբեք չափազանցութիւն չը լինի եթէ ասենք, որ ազգերի յարաբերութիւնների մէջ Գերմանիան վերջին կէս դարի ընթացքում կատարել է ամենատխուր դերը և նրա փառասիրական ձգտումների շնորհով կանգ էր առել գրեթէ ամբողջ քաղաքակրթութեան հոսանքը։

Ինչ չափով որ Գերման ազդեցութիւնն ու շահերը ծաւալում էին, նոյն չափով Անգլիականը տեղի տալիս։ Վերջին Ռուսо-Թուրք պատերազմից յետոյ, «Արեւելեան խնդիրը» շատ քիչ հետաքրքրեց Անգլիային։ Սրա ուշադրութիւնը կեդրոնացել էր դէպի Հնդկաստան ու Մայրագոյն Արեւելք մի կողմից, միւս կողմից դէպի Աֆրիկա և ներքին բարեւորգծումները։ Աբաբիայի կարեւոր մասերը հետզհետէ ընկնում էին նրա հսկողութեան տակ, իսկ Եգիպտական գրաւումը ապահովում էր Սուէզի Ջրանցքի չինութեամբ և աւելի վերջ Անգլո-Ֆրանսական համաձայնութիւնը նրան տալիս էր վաւերական հանգամանք։ Անգլիայի միաքը, հեռատես ու չրջահայեաց, զբաղեցնել էր մի չատ կարեւոր խնդիր.— Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի։—մի խնդիր, որը այսպէս ասած՝ Բրիտանական կայսրութեան գոյութեանն էր սպառնում։

Ասացինք թէ՝ մինչ Գերմանիա մեծ նուաճումների էր հետամուտ լինում Թուրքիոյ մէջ, Անգլիա զբաղել էր Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ մի չատ կարեւոր խնդրով։

Ահա թէ ինչո՛ւ.

Ռուսաստանը աւել էր մի արկածախնդիր և միեւնոյն ժամանակ չատ վտանգաւոր հոսանք։ Նա հրաժարել էր իր աւանդական դաշինքի քաղաքականութիւնից Թուրքիայի նկատմամբ, և բոլոր ոյժով Թափ էր տալիս դէպի Խաղաղականի ափերը ու Հնդկական ջրերը։ Միլիոնաւոր ռուբլիներ, քամած ռուս ժողովուրդների կեանքից, ծախսւում էին երկաթուղային պատերազմական գծերի և Գօրա-Արդիրների չինութեան համար, որոնք անտեսապէս ու առեւտրական տեսակէտներով բոլորովին անպէտք էին և երկրը առաջնորդում դէպի մնայնութիւն։ Մի բիւրօկրատ և միապետական կառավարութեան առաջադրած չարիքների արգասիքն էին դրանք։ Եւ ինչո՞ւ համար այդ բոլորը.— մեծացնելու մի քանի մեծ դուքսերի ու իշխանների քսակները, կամ բանակութիւնը տալու միապետի ու նրա մի քանի Թիկնապահների քամահոյքներին։

Սակայն նրանք մոռանում էին կամ բոլորովին անդիտանում որ իրերը չեն զեկավարուում գաղթականներով, այլ կան որոշ պայմաններ ու երեւոյթներ որոնք երբեւ են գալիս ազգերի անտեսական ու քաղաքական յարաբերութիւնների հետ զուգընթացաբար, ծնեցնում նոր պայմաններ և հիւսում քաղաքակրթութեան պատմութիւնը։

Մինչդեռ Ռուս կառավարութիւնը զբաղուում էր անիրագործելի ծրագիրներով, այնտեղ հեռուն, Խաղաղականի եզերքներով ձգուած կղզիներում քաղաքակրթութիւնը անում էր հակայ նուաճումներ այդ ժողովրդի բոլոր խաւերի մէջ։ Դեռ անցեալ դարու կէսերում ամերիկական կապիտալը ու էնտուսդրիան մուտ էին գործել Ճարոնացիների մէջ, վրդովում նրանց դարաւոր հանգիստը, և ինչպէս սովորաբար՝ առաջացնում անտեսական ու հասարակական հակայ փոփոխութիւններ։ Սրա հետ միաժամանակ, անգլիական քնող աչքերը նչմարել էին այդ դեղին ժողովրդի մէջ ինչ որ խառած առաքինութիւններ, որոնց կարելի էր մշակել, հասունացնել՝ գործածելու համար ռուսական վտանգի դէմ որպէս մի ընդդիմադիր ոյժ։ Նրանք չէին սխալուել։ Եւ ապագան ցոյց տուեց, որ ասիական այդ դեղին ժողովրդը օժտուած էր մտաւոր ու բարոյական մեծ ընդունակութիւններով, որոնք իւրացնելով գիտութեան և արեւմտեան քաղաքակրթութեան կենսական բարիքները՝ կարող էին դառնալ մարդկային առաջդիմութեան սիւներից մէկը։

Հարաւային Աֆրիկէի պատերազմը մի քանի տարով յետաձգեց այն պատմական հարածը, որ Անգլիական կառավարութիւնը երկար տարիներից ի վեր պատրաստել էր Ճաբոնի միջոցով յետ մղելու Սաւօնների աշխարհակալական շարժումները։

Եւ այսպիսի անմիտ ու էգոիստ մտքերով Գերման Քաղաքականութիւնը գրգռ էր տալիս դէպի հեռուն, դէպի անկարելին խորտակում իրա ծանրութեան տակ մեծ ու փոքր ազգերի շահերը, մթնցնում նրանց գեղեցիկ առաջդիմական ներշնչումների հորիզոնը, և շատ անգամ էլ անբարեխիղճ կերպով ոտատակ անում նրանց գոյութեան հարցը։

Արդարեւ, Գերման Քաղաքականութիւնը ստեղծել էր մի սոսկալի ու աւերիչ կացութիւն ազգերի յարաբերութիւնների մէջ։ Սահմանագլուխների վրայ որոնք էին դրել միլիոնաւորների մշտական բանակները և համատարած պատերազմի արհաւիրքը զինուորած խաղաղութեան գեղեցիկ շղարշի տակ, ճնշում է ու ջղային դարձրել ժողովուրդներին։ Երբեք չափազանցութիւն չը լինի եթէ ասենք, որ ազգերի յարաբերութիւնների մէջ Գերմանիան վերջին կէս դարի ընթացքում կատարել է ամենատխուր դերը և նրա փառասիրական ձգտումների շնորհով կանգ էր առել գրեթէ ամբողջ քաղաքակրթութեան հոսանքը։

Ինչ չափով որ Գերման ազդեցութիւնն ու շահերը ծաւալում էին, նոյն չափով Անգլիականը տեղի տալիս։ Վերջին Ռուսо-Թուրք պատերազմից յետոյ, «Արեւելեան խնդիրը» շատ քիչ հետաքրքրեց Անգլիային։ Սրա ուշադրութիւնը կեդրոնացել էր դէպի Հնդկաստան ու Մայրագոյն Արեւելք մի կողմից, միւս կողմից դէպի Աֆրիկա և ներքին բարեւորգծումները։ Աբաբիայի կարեւոր մասերը հետզհետէ ընկնում էին նրա հսկողութեան տակ, իսկ Եգիպտական գրաւումը ապահովում էր Սուէզի Ջրանցքի չինութեամբ և աւելի վերջ Անգլո-Ֆրանսական համաձայնութիւնը նրան տալիս էր վաւերական հանգամանք։ Անգլիայի միաքը, հեռատես ու չրջահայեաց, զբաղեցնել էր մի չատ կարեւոր խնդիր.— Հնդկաստանի և ընդհանուր առմամբ Մայրագոյն Արեւելքի։—մի խնդիր, որը այսպէս ասած՝ Բրիտանական կայսրութեան գոյութեանն էր սպառնում։

Ասացինք թէ՝ մինչ Գերմանիա մեծ նուաճումների էր հետամուտ լինում Թուրքիո

Հռովմէական Հայը, իբրեւ Օսմանցի, իր ներքին գործերուն մէջ ևս կառավարուիլ կ'ուզէ և ոչ սրբանալ։

Համայնքիս վարչական մարմինը հեռագրաւ ու նամակաւ տեղեկագրեց Պարիզաբնակ Աբիկեանի անկարողութիւնը, (ճշմարտութիւն մը որուն ի վաղուց գիտակ է Պատրիարքարան)։

Առաջնորդին տխուր ուղղութիւնը չեշմարտեցաւ նկատառութեան արժանի պատճառաբանութիւններով, սակայն ցաւալի է ցարդ զաքարիական լռութիւն մը կը պահէ Պատրիարքարանը։

Կեդրոնն ալ լռելեայն համակարծիք կը գտնուի արդէօք հին Ռէժիսեան Աբիկեանի։

Աբիկեանի ներկայութիւնը երթալով վտանգաւոր ու չարաբաստիկ կը դառնայ։— Թէ ինչո՞ւ։

Դա՝ հիմքէն խախտելու իր դիրքը ամրացնելու մտքով, ոգի ի բռին կը ճգնի ազատագրական կուսակցութեան մէկ տիրա, մէկ հոգի ուշաթաղ ժողովրդեան մէջ կուսակցութիւններ ստեղծել։ Եղբայր՝ եղբօր դէմ, հայրը՝ որդւոյն դէմ հանելու չի խղճար Աբիկեան, բաւ է որ պառակտի համայնքը, ի՛նչ վատ միջոցով ալ որ ըլլայ։ Թուի թէ Աբիկեան նշանաբան ունի, բռնատիրական «բաժնէ որ տիրես» առածը։

Կարծանարար այս գործին մէջ, Աբիկեան ուղեցոյց, թէև ու թիկունք ունենալ կը կարծուի տեղւոյս քարտէնները և փեֆէռները։ Ընենք անցեալի թէ ապագայ չի ներուիր բնաւ քիերին խոթել ներկայ պայքարին մէջ, նկատելով որ սա լոկ ազգային ներքին խնդիր մըն է՝ աղտա դատական հանգամանքէ, հետեւաբար եկեղեցական սահմաններէն դուրս։

Թէ լաւին կողքը, կամ ֆրէռը, է եռանդուն կաթոլիկ,—ինչպէս կ'ուզէ երեւալ,—կը յանձնարարուի Ֆրանսա դիմել, ուր աւելի զգալի է պէտքը եկեղեցական հեղինակութիւնը (քան իրենց ատելութեան) բարձր բռնելու։

Տրապիզոնցի հռովմէական ըսուած Հայը՝ երեսուն տարիներ առաջ արիաբար կռիւ մղեց Հռովմայ իրաւասութիւնը եկեղեցւոյ մէջ սահմանափակելու համար, ու յաղթեցաւ։

Նկատելով մէջ կաթոլիկ ոչխարներ՝ եկեղեցին սեմէն դուրս Հայ ենք մենք օսմանեան դրօշին հովանւոյն տակ ազատ։

Վերադառնալով Աբիկեանի, ի սէր համայնքիս՝ որ յառաջիմասէր խաղաղիկ միտումներով տագնապուն, փափաք ունի Սահմանադրութեան պարգեւած շնորհներէն օգտուիլ ու օգտակար ըլալ Օսմանեան երկրին,—կ'ազդարարենք, նախատեսելով այն աղէտալի հետեւութիւնները որոց ծնունդ պիտի տայ Աբիկեանի ներկայութիւնը, որ յիշեալը անյապաղ հեռացուի քաղաքէս։

Ազգզուտա այս աղերսը անելու չի ձգելու համար, կոչ կ'ընենք մեր Պոլսեցի զարգացեալ կրօնակից եղբայրներուն, վստահ թէ յանուն Ազատութեան պիտի փութան որ և է կերպով օգնութեան ձեռք կարկառել մեր ներքին գործերուն մէջ ազատութեան ծարաւի, յառաջդիմութեան կարօտ, միութեան ցանկացող Տրապիզոնցիներուս։

Մենք Տրապիզոնցի հռովմէական Հայերս, ներմասէս բաղձացող եղբայրութեան անայլայլ կապերով ամրապինդ զօդուլի Օսմանեան երկրին զուտակաց հետ անխարբ, մեր լաւագոյն ոյժերը կը գործածենք միութիւն առաջ բերելու նպատ մեր մէջ։ Իրաց այս վիճակին մէջ ինչ բան կրնայ որակել ուրեմն Աբիկեանի ուր համառոհց, թաքուն թէ բացայայտ գործունէութիւնը՝ որով իբրեւ անձնապաշտ, ջլատելու, չեզոքացնելու կը ուզէ միութեան աշխատաւորներու զուվելի հիգերը։ Մինթէ այս կերպ Աբիկեան ու համառոհգ անուղղակի չե՞ն խոթարեր ընդհանուրին բարօրութիւնը, որուն միութեամբ է որ պիտի հանի Օսմանցին։

Նկատելով որ յամառութեան կուռքին անձնասուր՝ պիտի չանայ Աբիկեան, աւելորդ կը համարինք գայլի աւետարան կարդալ։ յորդորել զինքը որ փոխէ աւերիչ ուղղութիւնը։

Պարտ յանձին կը զգանք սակայն խրատել այն անձինք որոնք իբրեւ զարգացեալ, թէեւ չեն կարող չի խոստովանիլ ժողովրդեան պահանջներուն արդարացիութիւնը, բայց անձնական նպատակներով կուրցած կամ իրենց եսը փառաւորելու սին տենչով, կ'ուզեն, յայտնի թէ գաղտնի, խափանել իրաւունքի ձայնը։

Եթէ այդ կարգի մարդիկ չարունակեն իրենց այսպանելի ընթացքը, անոնց սեւդիմակը հրապարակաւ վար քաշելու պիտի հարկադրուին ժողովրդեան բարեկամները, ճանչցնելու համար հանրութեան թէ ո՞վքեր են ազատութեան զուտակները մոլորեցնողները, ո՞վքեր համայնքին իրաւունքը ոտնակոխելու յանդգնողները։

Տրապզոն ԲԱԳՐԱՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ

ԽՈՌՆԱԿ ՕՐԱԿԱՐԳ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը այսօր իր երկրորդ քայլը կ'առնէ։ Մեր առաջին մաղթանքը իրեն համար սա է թէ մաքրէ անցած չարթուան նախատինքը և նոր նախատինքներ չբերէ իր վրայ։

Սկիզբէն արդէն լաւատես չէինք այս Երեսփ. Ժողովին կազմութեան մասին։ Հոն մեծամասնութիւնը յայտնապէս պահպանողական է, և հիմա պահպանողականութիւնը ամէնէն վտանգաւորն է մեզի համար։ Պէտք է ողջմտիս, առաջադէմ և որոշ ըլլայ։ Եւ այս բանը հերքեց մեր Երեսփ. Ժողովը, առաջին առթիւ իր բոլոր կամքը, բաղձանքը յայտնելով ո և է առաջին եկողի մը կամքին, քմահաճքին։ Որովհետեւ, Դարաեան էֆ. առաջին եկող մըն էր ազգային կեանքի մէջ, և դեռ իր համրդու։ երը անյայտ։

Բարեբաղդաբար թէ դժբաղդաբար, չենք կրնար ըսել, պատուիրակի խնդիրը այսօր դարձեալ օրակարգի առաջին նիւթն է, որովհետեւ Դարաեան էֆ. հակառակ նախապէս ընդունելուն. նախընթաց օր հրատարեցաւ, անձնական տարաբերման համար։ Հիմա ո՛չ միայն նոր պատուիրակ մը պիտի ընտրուի, այլ պիտի որոշուի թէ Պոլսոյ պատուիրակին առաջին թեկնածուն ո՛վ պիտի ըլլայ, երկրորդը ո՛վ։ Իրերու ներկայ չիսթ կացութեան մէջ հարկ է նոյն իսկ Բ. թեկնածուն ալ ճշդել։ Սխալ է ըսել թէ պատուիրակները հոն պարզաներուն պէտք է համաձայնին։ Այս կարգի «պարագա»ներ չեն կրնար գոյութիւն ունենալ, և եթէ ունենան իսկ, պէտք է իրը անգոյ նկատել և այնպէս գործել։ Գուցէ էջմիածնի միաբանները իրենց խաղերը յաջողցնելու համար այդ տեսակ էնթրիգներ դարձնեն, բայց պատուիրակները երբեք չեղելու չեն իրենց ուղղութենէն և նպատակէն։ Վերջերս զրոյց ելաւ թէ ռուս կառավարութիւնը ռուսերէն պիտի պահանջէ նոր կաթողիկոսէն։ Ասիկա սուտ մըն էր։ Կրնայ ըլլալ որ վաղը նոյնը ըսեն հոն և նոյն իսկ պաշտօնագիրներ ցոյց տան թէ ռուս կառավարութիւնը չփափաքիր Իզմիրլեանի ընտրութեան։ Մեր պատուիրակները ի՞նչ պիտի ընեն. պիտի համակերպի՞ն։ Երբե՛ք։ Պէտք է գիտնան թէ իրենք հոն ռուս կառավարութեան հետ բանակցելու և կամ անոր կամքը կատարելու համար չէ որ դացած են, այլ ազգին կամքը մարմնաւորելու։ Իրենք պիտի ընտրեն ազգին փափաքը և անկէց ետք ռուս կառավարութիւնը եթէ ուզէ, թո՛ղ բեկանէ կամ մերժէ։ Այս կէտերը պէտք է լաւ ըմբռնեն մեր պատուիրակները, և ասոր հաւար պէտք է մեծ հոգ տանիլ անոնց ընտրութեան և տալ անոնց իրենց քուէարկելիք անունները։ Մանաւանդ Պոլսոյ պատուիրակը պէտք է առաւելութիւններով ներկայանայ միւսներուն վրայ, որովհետեւ իբր կեդրոնէ գացող, իր կարծիքները կրնան ազդել ուրիշներու վրայ։ Այս պատճառներով Երեսփ. Ժողովը պէտք է որոշ գոյնով, դաւանանքներով և կամքի ոէր մարդիկ ընտրէ։ Անցած չարթու Դարաեան էֆ.էն ետք առաւելագոյն քուէ ստացաւ վանական Տիգրան էֆ. Թոքաթեան, և ֆիլ մնաց ընտրեր։ Թոքաթեան էֆ. կրնայ շատ մեծ վանական մը ըլլալ, բայց երբեք չի կրնար ազգին կամքին թարգմանը ըլլալ։ Մենք երբեք չպիտի հաւանէինք այդ կարգի ընտրութիւնս մը։ Բարեբաղդաբար կը լսենք թէ Թոքաթեան էֆ. հրաժարեր է։

Ուրեմն ո՞վ պէտք է ընտրել, որուն սկզբունքը յայտնի ըլլայ և համոզուած մեր արդի պահանջներուն։ Մեր կարծիքով լաւագոյն պատուիրակներ պիտի ըլլան Գր. Զօհրապ, Յարութիւն Շահրիկեան, Տօքթ. Սեղբոսեան, Մինրդատ Հայկազ, Ռուբէն Զարդարեան և տակաւին ուրիշ մէկ քանիներ։

Թողլով Ժողովին որ Պոլիսին պատիւը փրկէ այս տեսակետով և ո՛վ որ ալ ըլլայ ընտրուածը տայ իր պատգամը թէ՛ առաջին և թէ՛ երկրորդ թեկնածուին համար, անցնի՛ք օրակարգին։

Պաշտօնական հրաւէրին մէջ օրակարգ նշանակուած է Դիւանի ընտրութիւն և Վարչութեան ընտրութիւն։ Կը կարծենք թէ ասոնք ընելու ժամանակ չպիտի ըլլայ, որովհետեւ պատուիրակի խնդիրը պիտի գրաւէ առաջին տեղը։ Միւս կողմէ Ժողովին մէկ մասը կը փափաքի այսօր իսկ հեռակէզ Պարիզը և անկէց ետք ձեռնարկել վարչութեան և դիւանին։ Այսպէս ուրեմն օրակարգը խառնակ է։

Մենք ալ կը խորհինք որ, ինչպէս Իզմիրլեան Սրբազանի առաջին պատրիարքութեան տեսն եղաւ, այս անգամ ալ նախ Պարիզը ընտրուի և ետքը՝ անոր հետ համաձայնուիր կազմուի Վարչութիւնը։ Սա ալ կայ որ Իզմիրլեանը Պատրիարք հռչակելու համար պէտք չկայ քուէարկութեան։ Ն. Սրբազնութիւն չէ հրաժարած ինք, և կամ Երեսփ. Ժողովին կողմէ հրաժարեցուած չէ. ինք հեռացած է իր Աթոռէն և հիմա որ վերադարձած է, Ժողովը ձեռամբարձ զայն կը վերահաստատէ իր Պատրիարքական Աթոռին վրայ։ Ասիկա թէ՛ օրինաւոր է կը կարծենք թէ, և թէ արժանաւոր ցոյց մը՝ տարագրեալ Պատրիարքին։

Ամէն պարագայի մէջ Պատրիարք մը անհրաժեշտ է այս պահուս մեզի, և Իզմիրլեանի՛ պէս Պատրիարք մը։

Ժողովը այս բաները պէտք է նկատի առնէ և գործէ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ճշմարտապէս ցաւալի է սա՛ գաղթականներուն կացութիւնը։ Ամէն օր գունդ-գունդ խմբագրութեան կը դիմեն գործ ու հաց խնդրելու համար։ Անտանելի վիճակի մէջ են։ Գործ կ'ուզեն աշխատելու, գործ չկայ. որուած նպաստը չնչին բան մըն է բնականաբար։ Չեն ալ ուզեր հարիւրին մէկին, յայտարարելով թէ հոն բացարձակ չբաւարարութիւն կը տիրէ, և հոն երթալով աւելի սեւ գոյն մը պիտի առնի տիրող թշուառութեան։

Ամէն բանէ առաջ հարկ է միջոց մը խորհիլ սա՛ մեր անգործ գաղթական հայրենակիցներուն համար։ «Երկիր երթանք ի՞նչ ընենք, կ'ըսեն։ Մալերնիս, միւլքերնիս գրաւուած է. ձեռքերնիս բոլորովին կապուած է, հաւատացէք որ կը քայքայուինք ահա, օգնութիւն կ'աղաղակենք։»

Ամենքն ալ փառք Աստուծոյ ողջ առողջ կորովի երիտասարդներ, պատանիներ են, ամէն աշխատութեան պատրաստ և կարող։ Եթէ այսպէս քիչ մըն ալ շարունակէ, վտառութիւնը պիտի մարէ իրենց ունեցած եռանդն ալ, անսնունդ վիճակին պիտի տկարացնէ իրենց մարմինը։

Ո՞ւրկից ելաւ սա՛ Պրազիլիական գաղթականութեան հարցը։ Ո՞վ մէջտեղ հանեց այդ առաջարկը։ Ինչո՞ւ երեւան չեն ելներ։ Խեղճերը պատրաստ են մինչեւ այդ հեռաւոր ափունքները երթալ հաց, հաց ճարելու համար։ Պատրիարքարանը ինչո՞ւ հրատարակութեան չտար այդ գաղթական ձեռնարկութեան մանրամասնութիւնը կամ հաղորդեց։

Արդարեւ ցաւալի վիճակ։ Ինչ սարսափելի իրականութիւն որ խեղճերուն պատպարման համար տակաւին չենք մըն ալ յաջակցուեցաւ, նպատ մըն ալ չեղաւ։

Ահա գիտութեան կարօտ էակներ։

Հաւատացէք թէ կարեւոր ազգային ուժեր կը սպառին անպատպար, անգործ ու անօթի այս կացութենէն։

Աղատութեան զոհերն են խեղճերը։

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Ուրբաթ ուրեմն ի՞նչ պիտի ընենք։ Ամէն օր գունդ-գունդ խմբագրութեան կը դիմեն գործ ու հաց խնդրելու համար։ Անտանելի վիճակի մէջ են։ Գործ կ'ուզեն աշխատելու, գործ չկայ. որուած նպաստը չնչին բան մըն է բնականաբար։ Չեն ալ ուզեր հարիւրին մէկին, յայտարարելով թէ հոն բացարձակ չբաւարարութիւն կը տիրէ, և հոն երթալով աւելի սեւ գոյն մը պիտի առնի տիրող թշուառութեան։

Ամէն բանէ առաջ հարկ է միջոց մը խորհիլ սա՛ մեր անգործ գաղթական հայրենակիցներուն համար։ «Երկիր երթանք ի՞նչ ընենք, կ'ըսեն։ Մալերնիս, միւլքերնիս գրաւուած է. ձեռքերնիս բոլորովին կապուած է, հաւատացէք որ կը քայքայուինք ահա, օգնութիւն կ'աղաղակենք։»

Ամենքն ալ փառք Աստուծոյ ողջ առողջ կորովի երիտասարդներ, պատանիներ են, ամէն աշխատութեան պատրաստ և կարող։ Եթէ այսպէս քիչ մըն ալ շարունակէ, վտառութիւնը պիտի մարէ իրենց ունեցած եռանդն ալ, անսնունդ վիճակին պիտի տկարացնէ իրենց մարմինը։

Ո՞ւրկից ելաւ սա՛ Պրազիլիական գաղթականութեան հարցը։ Ո՞վ մէջտեղ հանեց այդ առաջարկը։ Ինչո՞ւ երեւան չեն ելներ։ Խեղճերը պատրաստ են մինչեւ այդ հեռաւոր ափունքները երթալ հաց, հաց ճարելու համար։ Պատրիարքարանը ինչո՞ւ հրատարակութեան չտար այդ գաղթական ձեռնարկութեան մանրամասնութիւնը կամ հաղորդեց։

Արդարեւ ցաւալի վիճակ։ Ինչ սարսափելի իրականութիւն որ խեղճերուն պատպարման համար տակաւին չենք մըն ալ յաջակցուեցաւ, նպատ մըն ալ չեղաւ։

Ահա գիտութեան կարօտ էակներ։

Հաւատացէք թէ կարեւոր ազգային ուժեր կը սպառին անպատպար, անգործ ու անօթի այս կացութենէն։

Աղատութեան զոհերն են խեղճերը։

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Ուրբաթ ուրեմն ի՞նչ պիտի ընենք։ Ամէն օր գունդ-գունդ խմբագրութեան կը դիմեն գործ ու հաց խնդրելու համար։ Անտանելի վիճակի մէջ են։ Գործ կ'ուզեն աշխատելու, գործ չկայ. որուած նպաստը չնչին բան մըն է բնականաբար։ Չեն ալ ուզեր հարիւրին մէկին, յայտարարելով թէ հոն բացարձակ չբաւարարութիւն կը տիրէ, և հոն երթալով աւելի սեւ գոյն մը պիտի առնի տիրող թշուառութեան։

Ամէն բանէ առաջ հարկ է միջոց մը խորհիլ սա՛ մեր անգործ գաղթական հայրենակիցներուն համար։ «Երկիր երթանք ի՞նչ ընենք, կ'ըսեն։ Մալերնիս, միւլքերնիս գրաւուած է. ձեռքերնիս բոլորովին կապուած է, հաւատացէք որ կը քայքայուինք ահա, օգնութիւն կ'աղաղակենք։»

Ամենքն ալ փառք Աստուծոյ ողջ առողջ կորովի երիտասարդներ, պատանիներ են, ամէն աշխատութեան պատրաստ և կարող։ Եթէ այսպէս քիչ մըն ալ շարունակէ, վտառութիւնը պիտի մարէ իրենց ունեցած եռանդն ալ, անսնունդ վիճակին պիտի տկարացնէ իրենց մարմինը։

Ո՞ւրկից ելաւ սա՛ Պրազիլիական գաղթականութեան հարցը։ Ո՞վ մէջտեղ հանեց այդ առաջարկը։ Ինչո՞ւ երեւան չեն ելներ։ Խեղճերը պատրաստ են մինչեւ այդ հեռաւոր ափունքները երթալ հաց, հաց ճարելու համար։ Պատրիարքարանը ինչո՞ւ հրատարակութեան չտար այդ գաղթական ձեռնարկութեան մանրամասնութիւնը կամ հաղորդեց։

Արդարեւ ցաւալի վիճակ։ Ինչ սարսափելի իրականութիւն որ խեղճերուն պատպարման համար տակաւին չենք մըն ալ յաջակցուեցաւ, նպատ մըն ալ չեղաւ։

Ահա գիտութեան կարօտ էակներ։

Հաւատացէք թէ կարեւոր ազգային ուժեր կը սպառին անպատպար, անգործ ու անօթի այս կացութենէն։

Աղատութեան զոհերն են խեղճերը։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ

ԽՈՌՆԱԿ ՕՐԱԿԱՐԳ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը այսօր իր երկրորդ քայլը կ'առնէ։ Մեր առաջին մաղթանքը իրեն համար սա է թէ մաքրէ անցած չարթուան նախատինքը և նոր նախատինքներ չբերէ իր վրայ։

Սկիզբէն արդէն լաւատես չէինք այս Երեսփ. Ժողովին կազմութեան մասին։ Հոն մեծամասնութիւնը յայտնապէս պահպանողական է, և հիմա պահպանողականութիւնը ամէնէն վտանգաւորն է մեզի համար։ Պէտք է ողջմտիս, առաջադէմ և որոշ ըլլայ։ Եւ այս բանը հերքեց մեր Երեսփ. Ժողովը, առաջին առթիւ իր բոլոր կամքը, բաղձանքը յայտնելով ո և է առաջին եկողի մը կամքին, քմահաճքին։ Որովհետեւ, Դարաեան էֆ. առաջին եկող մըն էր ազգային կեանքի մէջ, և դեռ իր համրդու։ երը անյայտ։

Բարեբաղդաբար թէ դժբաղդաբար, չենք կրնար ըսել, պատուիրակի խնդիրը այսօր դարձեալ օրակարգի առաջին նիւթն է, որովհետեւ Դարաեան էֆ. հակառակ նախապէս ընդունելուն. նախընթաց օր հրատարեցաւ, անձնական տարաբերման համար։ Հիմա ո՛չ միայն նոր պատուիրակ մը պիտի ընտրուի, այլ պիտի որոշուի թէ Պոլսոյ պատուիրակին առաջին թեկնածուն ո՛վ պիտի ըլլայ, երկրորդը ո՛վ։ Իրերու ներկայ չիսթ կացութեան մէջ հարկ է նոյն իսկ Բ. թեկնածուն ալ ճշդել։ Սխալ է ըսել թէ պատուիրակները հոն պարզաներուն պէտք է համաձայնին։ Այս կարգի «պարագա»ներ չեն կրնար գոյութիւն ունենալ, և եթէ ունենան իսկ, պէտք է իրը անգոյ նկատել և այնպէս գործել։ Գուցէ էջմիածնի միաբանները իրենց խաղերը յաջողցնելու համար այդ տեսակ էնթրիգներ դարձնեն, բայց պատուիրակները երբեք չեղելու չեն իրենց ուղղութենէն և նպատակէն։ Վերջերս զրոյց ելաւ թէ ռուս կառավարութիւնը ռուսերէն պիտի պահանջէ նոր կաթողիկոսէն։ Ասիկա սուտ մըն էր։ Կրնայ ըլլալ որ վաղը նոյնը ըսեն հոն և նոյն իսկ պաշտօնագիրներ ցոյց տան թէ ռուս կառավարութիւնը չփափաքիր Իզմիրլեանի ընտրութեան։ Մեր պատուիրակները ի՞նչ պիտի ընեն. պիտի համակերպի՞ն։ Երբե՛ք։ Պէտք է գիտնան թէ իրենք հոն ռուս կառավարութեան հետ բանակցելու և կամ անոր կամքը կատարելու համար չէ որ դացած են, այլ ազգին կամքը մարմնաւորելու։ Իրենք պիտի ընտրեն ազգին փափաքը և անկէց ետք ռուս կառավարութիւնը եթէ ուզէ, թո՛ղ բեկանէ կամ մերժէ։ Այս կէտերը պէտք է լաւ ըմբռնեն մեր պատուիրակները, և ասոր հաւար պէտք է մեծ հոգ տանիլ անոնց ընտրութեան և տալ անոնց իրենց քուէարկելիք անունները։ Մանաւանդ Պոլսոյ պատուիրակը պէտք է առաւելութիւններով ներկայանայ միւսներուն վրայ, որովհետեւ իբր կեդրոնէ գացող, իր կարծիքները կրնան ազդել ուրիշներու վրայ։ Այս պատճառներով Երեսփ. Ժողովը պէտք է որոշ գոյնով, դաւանանքներով և կամքի ոէր մարդիկ ընտրէ։ Անցած չարթու Դարաեան էֆ.էն ետք առաւելագոյն քուէ ստացաւ վանական Տիգրան էֆ. Թոքաթեան, և ֆիլ մնաց ընտրեր։ Թոքաթեան էֆ. կրնայ շատ մեծ վանական մը ըլլալ, բայց երբեք չի կրնար ազգին կամքին թարգմանը ըլլալ։ Մենք երբեք չպիտի հաւանէինք այդ կարգի ընտրութիւնս մը։ Բարեբաղդաբար կը լսենք թէ Թոքաթեան էֆ. հրաժարեր է։

Ուրեմն ո՞վ պէտք է ընտրել, որուն սկզբունքը յայտնի ըլլայ և համոզուած մեր արդի պահանջներուն։ Մեր կարծիքով լաւագոյն պատուիրակներ պիտի ըլլան Գր. Զօհրապ, Յարութիւն Շահրիկեան, Տօքթ. Սեղբոսեան, Մինրդատ Հայկազ, Ռուբէն Զարդարեան և տակաւին ուրիշ մէկ քանիներ։

Թողլով Ժողովին որ Պոլիսին պատիւը փրկէ այս տեսակետով և ո՛վ որ ալ ըլլայ ընտրուածը տայ իր պատգամը թէ՛ առաջին և թէ՛ երկրորդ թեկնածուին համար, անցնի՛ք օրակարգին։

Պաշտօնական հրաւէրին մէջ օրակարգ նշանակուած է Դիւանի ընտրութիւն և Վարչութեան ընտրութիւն։ Կը կարծենք թէ ասոնք ընելու ժամանակ չպիտի ըլլայ, որովհետեւ պատուիրակի խնդիրը պիտի գրաւէ առաջին տեղը։ Միւս կողմէ Ժողովին մէկ մասը կը փափաքի այսօր իսկ հեռակէզ Պարիզը և անկէց ետք ձեռնարկել վարչութեան և դիւանին։ Այսպէս ուրեմն օրակարգը խառնակ է։

Մենք ալ կը խորհինք որ, ինչպէս Իզմիրլեան Սրբազանի առաջին պատրիարքութեան տեսն եղաւ, այս անգամ ալ նախ Պարիզը ընտրուի և ետքը՝ անոր հետ համաձայնուիր կազմուի Վարչութիւնը։ Սա ալ կայ որ Իզմիրլեանը Պատրիարք հռչակելու համար պէտք չկայ քուէարկութեան։ Ն. Սրբազնութիւն չէ հրաժարած ինք, և կամ Երեսփ. Ժողովին կողմէ հրաժարեցուած չէ. ինք հեռացած է իր Աթոռէն և հիմա որ վերադարձած է, Ժողովը ձեռամբարձ զայն կը վերահաստատէ իր Պատրիարքական Աթոռին վրայ։ Ասիկա թէ՛ օրինաւոր է կը կարծենք թէ, և թէ արժանաւոր ցոյց մը՝ տարագրեալ Պատրիարքին։

Ամէն պարագայի մէջ Պատրիարք մը անհրաժեշտ է այս պահուս մեզի, և Իզմիրլեանի՛ պէս Պատրիարք մը։

Ժողովը այս բաները պէտք է նկատի առնէ և գործէ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ճշմարտապէս ցաւալի է սա՛ գաղթականներուն կացութիւնը։ Ամէն օր գունդ-գունդ խմբագրութեան կը դիմեն գործ ու հաց խնդրելու համար։ Անտանելի վիճակի մէջ են։ Գործ կ'ուզեն աշխատելու, գործ չկայ. որուած նպաստը չնչին բան մըն է բնականաբար։ Չեն ալ ուզեր հարիւրին մէկին, յայտարարելով թէ հոն բացարձակ չբաւարարութիւն կը տիրէ, և հոն երթալով աւելի սեւ գոյն մը պիտի առնի տիրող թշուառութեան։

Ամէն բանէ առաջ հարկ է միջոց մը խորհիլ սա՛ մեր անգործ գաղթական հայրենակիցներուն համար։ «Երկիր երթանք ի՞նչ ընենք, կ'ըսեն։ Մալերնիս, միւլքերնիս գրաւուած է. ձեռքերնիս բոլորովին կապուած է, հաւատացէք որ կը քայքայուինք ահա, օգնութիւն կ'աղաղակենք։»

Ամենքն ալ փառք Աստուծոյ ողջ առողջ կորովի երիտասարդներ, պատանիներ են, ամէն աշխատութեան պատրաստ և կարող։ Եթէ այսպէս քիչ մըն ալ շարունակէ, վտառութիւնը պիտի մարէ իրենց ունեցած եռանդն ալ, անսնունդ վիճակին պիտի տկարացնէ իրենց մարմինը։

Ո՞ւրկից ելաւ սա՛ Պրազիլիական գաղթականութեան հարցը։ Ո՞վ մէջտեղ հանեց այդ առաջարկը։ Ինչո՞ւ երեւան չեն ելներ։ Խեղճերը պատրաստ են մինչեւ այդ հեռաւոր ափունքները երթալ հաց, հաց ճարելու համար։ Պատրիարքարանը ինչո՞ւ հրատարակութեան չտար այդ գաղթական ձեռնարկութեան մանրամասնութիւնը կամ հաղորդեց։

Արդարեւ ցաւալի վիճակ։ Ինչ սարսափելի իրականութիւն որ խեղճերուն պատպարման համար տակաւին չենք մըն ալ յաջակցուեցաւ, նպատ մըն ալ չեղաւ։

Ահա գիտութեան կարօտ էակներ։

Հաւատացէք թէ կարեւոր ազգային ուժեր կը սպառին անպատպար, անգործ ու անօթի այս կացութենէն։

Աղատութեան զոհերն են խեղճերը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԻՄԱՑՈՒՄ

Ուրբաթ Նպաստամատոյց Ընկերութեան Տնօրէն Խորհրդոյ վերնադրութեանց համար կը հրաւիրուին բոլոր բաժանորդք և բաժանորդագրուելու փափաքող կրթասէր ազգայինք ներկայ գրասենեակ յառաջիկայ կիրակի 12/25 հոկտ. Ս. Կարապետ եկեղեցի, ժամը 8ին։

ՕՐՄԱՆԵԱՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ

ԴՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԹԷՈԴՈՍԻԱ, 25 Սեպտ. 1908.—Թիֆլիսի «Խարազան» թերթին տեսէ՛ք, ինչեր կը գրէ ճերմակի վրայ սև առտերով՝ լուսատոյ թէ Մուշեղ Եպիսկ. Գալսի Մայր եկեղեցւոյ մէջ Հէյչկեան կուսակցութեան կազմած միթինկին նախագահած է։

«Օգոստոս 10ին կ. Գալսի Մայր եկեղեցւում Հնչակեան կուսակցութիւնը միթինկ է կազմել և միթինկ բացուն եղել է Մուշեղ Եպիսկոպոսը. որին հէլիքիթաան Մելեան Մեսրոպ քահանան (Թիֆլիս) ներկայացրեց իբրև կաթողիկոսական թեկնածու։ Լսեցէ՛ք գեղեցիկ խօսքեր, «եկեղեցի, միթինկ և Եպիսկոպոս»։ Եթէ այդ Եպիսկոպոսը մի օր կաթողիկոս դառնար, ինչպես որ ծրագրում էին ասանք, էլ մեզ ոչինչ չէր մնար, քան այն որ էջմիածնի 1600 ամեայ վանքում ամէն օր կը լինէին միթինկներ և յեղափոխական կաթողիկոսը կը հառէր Բէբէլից, Մարքսից, Կաուցկուց, Լաֆարգից և միւսներից։ Սրբազան Մուշեղ, ազգերնիս կը յառաջդիմէ կոր, վազքը քու բանդ չէ. օր առաջ վար դիր, դու յապրակում ես Հայ Եկեղեցւոյ վարկը։»

Ինչպէս կը տեսնէք, այս տողերը ա՛յնքան անպատկառ ոճով խմբագրող պարոնը, Հայկ Տէր-Աստուածատրեան-իր այս գաղափարներով միջնադարեան լատին կղերը տեսնել կը փափաքի Հայ եկեղեցւոյ ծոցին մէջ։ բայց իւր տարեկան 1 ռուպլինոց «Խարազան» թերթիկին միջոցառած խարազանի այս անօգուտ հարուածները դժբաղդաբար Ռուսական խարազանի ուժգնութիւնը չունին. բայց և այնպէս մի քիչ զուարճանալու համա՛ր ալ նիւթեր պէտք են՝ թէև չարժէր այդ տողերուն պատասխանել, քանի որ անոր հեղինակը երեւի էջմիածնի հեմարանական այն խմբակին կը պատկանի որ Օրմանեանի լատինացած մտքին ազդեցութիւնն է կրած կուրօրէն և անդիտակցաբար, անոր դատարարակութեան օրէնքուն։

Բայց ի՞նչ է Սօցիալիզմը։ Բէբէլի, Մարքսի, Բաուցքիի քարոզած սկզբունքները մթնէ կը հասանե՞ն Մեծ Վարդապետին քարոզած սկզբունքներուն, չէ՞ որ ատանք հեռուզները եղած են անոր վարդապետութեան։ Եւ երբ Աստուածատրեանի դեռ ևս չանչցած այդ եկեղեցիին հիմնադիրը հաւատարութիւնը կը քարոզի ընկերական ամէն խաւերու մէջ և տեսակցանազուրկներու դատն է որ կը պաշտպանէ, միթէ Մարքսն ու նմանները անհաւասարութիւն կը քարոզեն և չե՞ն ջանար նոյն իսկ իրենց կեանքին գինովը իրականացնել այն մեծ սկզբունքը թէ «Եղեցին մի հօտ և մի հովիւ։» Սխալ է Աստուածատրեանի հասկցած կրօնքը և ճանչցած սօցիալիզմը։ Հրեայ կրօն. Ժողովրդին ճշմարտութեան սկզբունքը քարոզելու համար նոյն ժամանակներուն մեծ Վարդապետը իր ընտրած միջոցներո՛վ էր որ պիտի յաջողէր իրեն հետեւողներ ունենալ, և վերջը, դարերէ ետքը նոյն Հրեայ Ժողովրդին մէջէն ելնող Քարլ-Մարքսը Մեծ Վարդապետին սկզբունքները իրականացնելու համար աւելի դրական և գործնական ուղղութեան մը կը հետեւէր, որովհետեւ ա՛յդ կը պահանջէր ժամանակի աւելի լայնամիտ հասկացողութիւնը։

Ելնել և «Իսկական Հայ»ի կուրութեան մէջ ապանել այն ամէն բան ինչ որ յեղափոխութիւնն է բերած և կը բերէ ժողովրդի բարօրութեան համար, կը նշանակէ ալ համը փախցնել այն կատարգութեան զոր կը խաղան իրենք՝ «իսկական Հայերու» մի քանի խմբակներ Կովկասում և Նոր-Նախիջեւանում։ Այդ խմբակներէն ամէնէն մոլեռանդներն են Թիֆլիսի «Հովիւ»ը և Նոր-Նախիջեւանի «Մեր Ձայնը» որոնք Օրմանեանի անկումին առիթով ցաւակցական հեռագրի համար ստորագրութիւններ մուրացին հասարակութենէն։

Այս խմբակները լուռ պայքար մը ուներին Իզմիրլեանի, Դուբեանի, Սերոբեանի և նմաններու դէմ, և հապա թէ համաձայն են Իզմիրլեանի կաթողիկոսութեան համար։ Իրենց հետ անկարելի է ո՛ և է սկզբունքային հարցերու մասին վիճաբանել. ամէն առիթով անմիջապէս կը հասկցնեն իրը թէ դիմացինները «որոշ թայֆայի մարդիկներ են», թէ կուսակցական խնդիրներ ունին, թէ Դաշնակցականներ են... որովհետև գիտեն թէ յեղափոխական կուսակցութիւնները Ռուսաստանի մէջ ներկայ ռէակցիոն օրերուն իրկեալ են։

Դաւանանքը։

Օր կուգայ սակայն, և Ռուսաստանում յեղափոխութիւնը կրկին անգամ յաղթանակ կը տանի, մութ ոյժերը կրկին մերկասպարանց կ'երեւնան և հասարակութիւնը կը թաքէ այս անգամ անոնց երեսին՝ որոնք ազգային ու դասակարգային յառաջդիմութեան արգելք կ'ըլլային։

ՄԿՐՏԻՉ Հ. ՉԻԼՃԵԱՆ

ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ԱՄԵՐԻԿԱԲՆԱԿ ՀԱՒԱՏԻՆԵՐՈՒՆ

Սիրելի Հայրենակիցներ,

Հակառակ ձեր տածած ջանքերուն,

---

(42)

պէս այդ գաղանը ձերբակալել տուած է Պոլսեցի անմեղ վարժապետ մը, ուրիշ ազնիւ օգթոր մը, մանաւանդ Երիտասարդը, իր ընտանիքով և Հնչակեան երկու զինուորներով։ լալով ողբալով պատմեցին թուրաւոր պատուասէտ հինգ հարի

Հաւուի կեդր. վարժարանը կը վաստակեցնայ օրէ օր։ Թէեւ դուք գերազանցիս տարտաղրութիւններէ թելադրուած՝ կարելի եղածը չէք խնայեր գոհացուցիչ պիւտճէ մը ապահովելու անոր, սակայն գիտնալու էք որ դրամը, ի՞նչ քանակութիւնով ալ ըլլայ, չի կրնար տալ փափաքելի արդասիք մը երբ իրմէ օգտուիլ չգիտցողներու կողմէ գործածուի։

Դուք ամէն տարի 100 լիրայի մօտ գումար մը կը ղրկէք վարժարանի Խնամակալութեան։ Եթէ բանիբուն ու գործունեայ մարմնի մը ձեռքը անցնի այդ դրամը՝ պիտի կրնայ մեր միջավայրին մէջ պահել վարժարան մը ամէն կերպով նախանձելի։

Մենք չենք կրնար և իրաւունք ալ չունինք գոհացուցիչ արդիւնք սպասելու վարժարանէ մը, որ Տ. Գալուստեան և Ճլէ Գողոսի նման ազէա ու նախապաշարեալ մարդուկներու իրաւասութիւնը կը ճանչնայ։ Միւս կողմէ ալ կարելի եղած չէ ձեռնէս անձներու յանձնել դպրոցի վարչութիւնը, քանի որ թիւով շատ քիչ են այնպիսիները, և հակառակ մեր բաղձանքին չենք հաճիր ստանձնել այդ կարգի կարեւոր գործի մը պատասխանատուութիւնը։ Հետեւաբար, այս անել կացութենէն փրկուելու համար պէտք է առանց դանդաղելու մեր վարժարանը իր պիւտճէով յանձնենք նորակազմ Միացեալ Ընկերութեան, որ կոտրածէն առաջ դասուրի մը պէս երեւցաւ Հայաստանի մութ ու մեռյալ հորիզոնին վրայ և կոչաւ ընդհանուր։ Հարկ չիկայ Թրքահայասանը լուսաւորելու կոչում ունեցող այս ընկերութիւնը գովել ու ներբողել. դուք քաջ գիտէք թէ ի՞նչ ուղղութեամբ կ'ընթանար ան և ի՞նչ օգտակար դեր մը կատարեց իր գոյութեան շրջանին մէջ։

Ուրախութեամբ կը լսենք որ Միացեալ Ընկերութիւնը իր նախկին ծրագիրը քննելէ և արդի պահանջներուն համաձայնեցնելէ ետքն է որ գործադրութեան պիտի դնէ։ Այս պարագան պէտք է չարժանիք մը ըլլայ որ փուքանք մեր կրթական գործը ենթարկել այդ լուսատիւռ միութեան տրամադրութեանը։

Մեր վարժարանը տեսլական կատարելութեան մը հասցնելու միակ միջոցն է սա։

ՏԻՐԱՆ ՓԱՇԱԼԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԵՌԹԻՒՆԸ

Այս ընկերութիւնը կազմուած է 1886 մարտ 9ին Կ. Պոլսոյ մէջ, նպատակ ունենալով իր անդամակիցները առանց կրօնի խորութեան ընկալարանի և մէկ մէկ փոքր կալուածատէրներ ընել։ Արեւելեան արտեսական միութեան հեղինակը Յակոբ էֆ. Աբչակ իր ընկերներու ժրաջան աշխատութեամբ յաջողեցաւ այն կարեւոր ձեռնարկը մասամբ գլուխ հանել պայմանագրեր կնքելով Եսի Գուլէ և Մաքրիքէօյի միջեւ գտնուած և մինչեւ Էլէի-Էֆէնտի չրջակայքը տարածեալ ագարակի մը 30 կարգ արտերը, որ կը բաղկանար 2000 արտավար գետնէ, իւրաքանչիւր արտավար 1000 զրուշ, սակայն հին բէժիմի տեսուչները այս ընկերութեան նպատակը գանազան մեկնութեանց տեղի տալով իր առաջին շրջանին մէջ իսկ խոչընդոտներ եղան, և որուն արդիւնքը եղաւ ժամանակի մը համար դադար ընել. թէպէտեւ շատեր, այսինքն ընկերութեան կարող անհատներ աշխատեցան որպէսզի չարունակի, սակայն Վատակները չդադրեցան զայն հալածելէ ու հիմնադիր անդամք ակամայ սթափեցան Արեւ. Տնտեսական միութիւնը առանց լուծելու իր վիճակին մէջ դադար ընել, յուսալով որ օր մը այդ ձեռնարկը պիտի կրնան գլուխ հանելու։ Այժմ ուրախ եմ յայտարարելու թէ չնորհիւ Օսմ. Սահմանադրութեան ժամանակն է որպէս զի ոգի ի բաին աշխատին այս կարեւոր ձեռնարկը ի գլուխ հանել տալ. մօտ 4000 ընտանիք պիտի կարողանան փոքր վաճառականներով մէկ մէկ ընակարանի տէր դառնալ։ Եթէ չեմ սխալիր, Պոլիս գտնուած ատենս աշխատութեան ձեռնարկուած էր կազմակերպելու համար Արեւելեան Տնտեսական Միութիւնը, և այս մօտ Պոլսոյ թերթերու մէջ յայտարարութիւններ տեսայ այն իմ վերադարձը չառ կարճ ժամանակամիջոց ունենալուն չկարողացայ ո և է անհատ որոշ տեղեկութիւն մը առնուլ, և որչափ որ կը յիշեմ ատկից ի վեր թերթերու մէջ ո և է գրութիւն մը չտեսայ այդ մասին։ Ուստի փափաքելի է որ Պոլսոյ մէջ գտնուած անդամները գործի դնելու անցնին ժամ առաջ գլուխ հանելու այս կարեւոր ձեռնարկը, և լիայոյս եմ թէ Պոլսահայ թերթերն ալ մասնաւոր «Մանզումէ»ն, արձագանգ պիտի ըլլայ այսպիսի կենսական գործի մը յաջողութեանը։

Գ. Կ. ՏԱՄԿԱՃԵԱՆ

Գահիրէ, 13 հոկտ. 1908

ՄԵՐ ՆԱՁԵԼԱՇՈՒՔՆԵՐՈՒՆ

Եթէ մեր Նաձելաշուք Տիկիններն ու Օրիորդներն ալ հաճին իրենց կարգին հայրենասիրական մտա մ'ունենալ «պօյքօթի» պայքարին մէջ՝ ընդդէմ օտար նորաձեւութեանց առներուն, Թող վայրկեան մը չվարանին, վասն զի կրնան դիմել «Ս Կաղբի Բարիզեան» նորաձեւութեանց առաջնակարգ տունը, որ 'ի Բերա, Շեյնակ համբայ թիւ 247, որուն վարիչը Ե. Միմիտեան, նոյնքան հայրենասիրական ոգւով պատրաստ է զեղչել իր գիները մինչև 4-5 օսկի, ընտիր կերպով և չափի վրայ ձեւուած «քօսքլէ-քօսթիւմ-թայլէօր»ի մը համար։

Չափի վրայ չենուած և ամէնուն գընահատութիւնը վայելող «քօսքլ»ներուն ալ այս տարուան նորաձեւ օրինակը Եւրոպայէն ընդունած է։ 15—1

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԴԵՌ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԲԱՆ ՄԸ ՁԿԱԾ

ՎԵՐՋԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Մամուլին ներկայացուցիչները նախընթաց իրիկուն անհամբերութեամբ կը սպասէին Նախարարական Խորհուրդին որոշման, որ պիտի որոշէր Տէրութեանց ներկայացուելիք առարկութիւններուն առթիւ։ Բոլոր նախարարները ներկայ էին, Շեյխ—իւլ—Իսլամն ալ։

Նախարարները չաս կանուխէն հաւաքուած էին խորհրդակցութեան համար։ Իրենց խորհրդակցութիւնը ընդհատուցաւ պահ մը անգլիական դեսպան Սըր Կէրըրտ ԼոուԹրըի հասնելովը։ Սըր Կէրըրտ մէկուկէս ժամ տեւակցեցաւ Մեծ—Եպարքոսին հետ։ Կ'ըսուի թէ դեսպանը իր կառավարութեան կողմէ պաշտօնապէս հայտնուց թէ Թուրքիա պէտք չէ ուղղակի Պուլկարիոյ հետ բանակցի Մեծ Տէրութիւնները մէկդի ձգելով։ Երկու Տէրութեանց միջև գտնուած վէճը հարթելու գործը Տէրութեանց կը պատկանի։

Երբ Նախարարները ուշ ատեն խորհրդակցութեան սենեակէն մեկնեցան, տեղական թերթի մը աշխատակիցը յաջողեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարին հարցում ուղղել թէ կառավարութիւնը երբ Տէրութեանց պիտի հայտնէ Դեսպանախորհուրդին ծանուցագիրը։ Թէպիթիգ փաշա պատասխանեց չատ սիրալիր կերպով. «Տակաւին բան մը որոշուած չէ։ Մեր ծրագրին խմբագրութիւնը տակաւին վերջացած չէ։ Տակաւին կը խորհրդակցինք։» Խմբագիրը միևնոյն պատասխանը առաւ Մեծ—Եպարքոսին խորհրդականէն, որ յարեց նաև.— «Այսօր առաջին անգամ ըլլալով Մեծ—Եպարքոսը (բնականաբար Մայոյ Բ.ին ընդհանրէն վերջ) հրահանգ տուաւ Ներքին գործոց Նախարար Հագգը պէտք խմբագիրներուն հաղորդել Նախարարաց Խորհուրդին որոշումները»։ Հագգը պէտ երեւցաւ և խմբագիրներուն հաղորդեց այսպէս.—«Տակաւին կը խորհրդակցինք Դեսպանախորհուրդի ծրագրին վրայ։» Թուրք խմբագիր մը հարցուց նախարարին թէ Անգլիոյ դեսպանին այցելութեան նպատակը ի՞նչ էր։ Հագգը պէտ պատասխանեց թէ չի գիտեր։ «Լռութի՛ւն և միշտ լռութի՛ւն», ինչպէս երէկ կը գրէր Թուրք խմբագիր մը։

Մեծ—Եպարքոսը Նախարարաց Ժողովէն վերջ Ներքին գործոց Նախարարին ներկայութեանը ընդունեց նաև ասիական Նախարար Սամի փաշան։

* * *

Անցեալ շաբաթ իրիկուն Բարիզի մէջ Կ. Պոլսէն ստացուած հեռագիրներ ատացան, ա՛յն մասը թէ Թուրքիա զօրահանութիւն կը կատարէ, Անատոլուի զօրաբանակները շարժման մէջ դրուած են, եւ թէ ընդհանուր պատերազմական պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Սոֆիայէն ալ գէշ լուրեր գացեր են։

Նոյն միջոցին Բարիզի ռուսական դեսպանատան մէջ հաշ մը կը տրուէր ի պատիւ Իզվոլսքիի։ Ամէնքը իրար անցան։ Ներկայ խմբագիրները սկսան հարցումներ տեղացնել Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարարին և դեսպանին։ Իզվոլսքի հանդարտեցուց հարցողները. ըսելով. «Ո՛չ, ա՛յսքան յուսահատ ըլլալու չէ։ Հակառակ բոլոր այս լուրերուն՝ կացութիւնը դարձեալ յուսահատական չէ, և մեծ յոյս ունիմ թէ երկու կողմերուն ողջամիտ մարդոց ջանքերը պիտի յաջողին։ Ասոնք յայտնապէս չափազանցուած լուրեր են։ Ամէն յոյս ունիմ թէ խաղաղութիւնը պիտի չվրդովի։»

Դեսպան Նելիւոֆ Իզվոլսքիի հետ խօսակցեցաւ առանձինն երկար ժամանակ։ Ֆրանսայի պատերազմական նախարար Բիքառ ևս խօսեցաւ Բարիզի ռուսական դեսպանին հետ։

Ներկայներէն Օսմանեան դեսպան Նաւսի փաշա պատմեց թէ ինք այդ տեսակ լուրեր չէ առած, որոնցմէ հետեւցնէ թէ կացութիւնը երկու օրուան մէջ ա՛յսքան վատթարացած ըլլայ։ Բայց կը կարծէ թէ Պուլկարիոյ սպառազինութիւնները կը պարտադրեն Թուրքիան միջոցներ ձեռք առնել։

* * *

Ժէօն Թիւրք Քօմիթէէն անդամներ Սելանիկ գացած են, պուլկարական քօմիթէէին հետ խորհրդակցելու թէ ի՞նչ կերպով կարելի է մերձեցում մը առաջ բերել երկու Տէրութեանց միջեւ, գժտութիւնները վերցնել և տեւական դաշինք մը կնքել։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՅՈՒՍԱԽԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱ

Տէյլի Թէլէկրաֆի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ.—Իմ պատուրտութիւնս է Անգլիոյ ազդարարել, որ եթէ մօտ ատեններս բան մը չլլայ վատահացնելու համար Թուրքիան թէ մեր (Անգլիոյ) բարեկամութիւնը առասպել չէ, և թէ մենք պատրաստ ենք ։երկայ տագնապին մէջ բարեկամական ձեռք կարկառել, բացարձակապէս պիտի կրծնցնենք Թուրքիոյ մէջ գերակշիռ Մեծ Տէրութիւնը ըլլալու պատեհութիւնը։ Արդէն ատհգին յուսախաբութիւն մը պատճառած է Ժողովին ծրագիրը որ Անգլիոյ գործը կը նկատուի, և մեզի տեղին ինաս բերած է։ Շաբաթ մը առաջ ա՛լբ որ «Կեցցէ՛ Անգլիա» ազաղակը կը լսուէր, հիմա կը տիրէ չարաշուք լռութիւն մը, սա՛ բերնէ բերան դիտողութիւններուն հետ խառնուած։ «Ասաւած պահէ մեզ մեր բարեկամներէն»։ Գերմանիա, Եւրոպայի ամենամեծ դիւանագէտ Մարշալէն առաջնորդուած, արդէն չատ գործ տեսած է, և Թուրքերը կ'ըսեն.—«Եթէ մէկը կայ որ կրնայ մեզ փրկել, ա՛ն ալ Գերմանիան է։ Անգլիա բնաւ օգտաս չունի մեզի, և սխալեցանք Անգլիայէն օգնութիւն յուսալով։» Թիթակիցը կը շարունակէ.— Արդարեւ դժուար է նկարագրել տրամադրութեանց փոփոխութիւնը, որ յաջորդեց դեսպանախորհուրդի ծրագրին հրատարակութեան, և կը կրկնեմ որ եթէ Անգլիա չփութայ դարմանել՝ ամէն յոյս կորած է, տահմանադրական Թուրքիոյ մէջ հզօր բարեկամ մը և չահաւէտ հոգ մը գտնելու, որ բրիտանական դրամագլխին կրնայ ընծայել առաւելակշիռ պատեհութիւն մը օգտաւէտ գործառնութիւններու համար։

Թիթակիցը կը յայտարարէ թէ երկաճամբայ կարելի կ'երեւայ։ Դրամական ապակցութիւն կամ գործօն գործակցութիւն Գուլկարիոյ դէմ։ Եթէ Անգլիա ուզէ 10 կամ 15 միլիոն օսկի փոխառութիւն մը ընել Թուրքիոյ, կամ, եթէ ծանուցանէ Գուլկարիոյ որ երբ Թուրքիա պատերազմելու պարտաւորուի, բրիտանական նաւատորմիղ մը պիտի ուղարկուի Գուլկաղն ու Վառնան, այն ատեն խնդիրը կը փոխուի։ Երկուքն ալ ուժգին միջոցներ են, բայց կ'արժէ որ Անգլիա ասանկ վտանգ մը աչք առնէ Թուրքիոյ բարեկամութիւնը չտեղու համար։ Գործօն և իրական օգնութիւնը միայն կրնայ փարատել տարակոյսն ու անվստահութիւնը, որ տիրած են մեր երեսնի բարեկամի՝ մտքին։

* * *

Գուլկարիոյ պատերազմական նախարար զօրավար Բարիքով կը յայտարարէ թէ խաղաղութեան ժամանակի սովորական Գուլկար զօրքերուն վրայ 50-60,000 զօրք միայն աւելի կը գտնուի, և ասիկա անհրաժեշտ է ամէն պատահականութեանց պատրաստ ըլլալու համար։ Գուլկարիա խաղաղասէր տրամադրութիւններ ունի, բաւական է որ Թուրքիա ապահովէ զայն թէ յարձակողական նպատակ չունի։ Եթէ ասիկա ըլլայ, այդ 60,000 հոգին ալ պիտի ետքէն։

* * *

Գերլիցեր Զայդունկ կ'ամբաստանէ Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանը թէ ինքն է որ ատելութիւն կը գրգռէ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դէմ։ Կ'ըսէ թէ դեսպանը ժէօն Թիւրքերուն կեդրոնը երթալով խորհրդակցեցաւ Սատի Սամի պէյի հետ, Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դէմ նորանոր ժողովրդական ցոյցեր գրգռելու համար։

Միւս կողմէն Կ. Պոլսոյ Դերման Թրղթակիցները կը հեռագրեն իրենց Թերթերուն թէ անգլիասէր զգացումները երթալով կը պակտին Կ. Պոլսոյ մէջ, և Գերմանիա սկսած է դաթեալ սիրելի ըլլալ, քանի որ Ժողովին ծրագիրը պատրաստողները եղած են Ռուսիա, Անգլիա և Ֆրանսա։

Գերլիցեր Օսմ. դեսպանը Վիլհելմ կայսեր հաղորդեց Սուլթանին բարեւները և հաւատաց թէ հին մտերմական յարաբերութիւնները միշտ նոյն կը մնան երկու Տէրութեանց միջև։

* * *

Աւստրիական զօրքեր համախմբուած են Դարատաղի հիւսիսային սահմանին մօտերը, Թնդանօթներ և պատերազմական իրեղէններ այ ղրկուած են Քաթթարոյի բերանը։ Զէթինէէի մէջ միւսերը ա՛ն սատհման գրգռուած են որ ընդհարում մը կը վախցուի։

Ֆրանսական դեսպան Մ. Քոնսթան Քեմիլ փաշայի դիմելով դիտողութիւն ըրաւ Անատոլուի և Ռումելիի մէջ զօրքերու չարժումներուն առթիւ, մասնաւորապէս Էսքիշէհիր և Միթրովիցայի մօտերը, յայտարարելով թէ Պուլկարիա ասիկա կրնայ թշնամական գործողութիւն մեկնել, և Պուլկարներուն պատրուակ մը տալ սահմանագիծէն անցնելու։ Միևնոյն ատեն դեսպանը ըսաւ թէ արտօնուած է Ֆէրթինանտ իշխանին բարեկամական և հաւատարիմ զգացումները յայտնելու, ինչ որ մեծ ուրախութիւն պատճառեց Եպարքոսին։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ իրիկուն Վիեննայէ հետեւեալ հեռագիրը եկաւ.—

Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ համաձայնութեան մը համար սկզբունքներ զրուցուած են։ Այսինքն Բ. Դուռը պիտի ընդունի Պոսնա-Հէրսէքի կցումը ճանչնալ և բանակցիլ Աւստրիոյ կողմէ ըլլալիք փոխարինութիւններուն վրայ, որոնց գլխաւորը ա՛ն է որ Աւստրիա ամբողջ Պալքանի մէջ երաչխաւորէ Թուրքիոյ ամբողջութիւնը, մանաւանդ Նովի Պազարի մէջ, ուր ո՛չ Սերպերը մտնեն և ոչ Գարատաղցիք։ Աւստրիա Գերմանիոյ իմացուց ասիկա։ Ասով կը ակարանայ Ժողովին գումարման գաղափարը։ Թուրքիոյ և Գուլկարիոյ միջեւ ալ համաձայնութիւնը մօտալուտ կը թուի։

Բոլոր այս եղածներուն հետեւանքով խախտած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարարին դիրքը։

* * *

Օսմ. կառավարութեան հետ բանակցելու համար Կ. Պոլիս եկող երկու պուլկար պատգամաւորները, Տիմիթրօֆ և Սթոյանովիչ, Քրէօքը Օթելը իջած են, և յոյս ունին թէ համաձայնութիւն մը պիտի դայնայ։

ՀԵՐՔՈՒՄԻ ՄԸ ԱՒԹԻՒ.—

Թագվիսի Վէգտալի Պաշտօնաթերթը հերքած էր գաւառաց վիճակին նկատմամբ Թերթերու հրատարակած տեղեկութիւնները, ըսելով թէ ատանք կառավարութեան կողմէ հաստատուած չեն, թէ ստուգելէ վերջը պէտք է հրատարակել դանանք, և թէ այդ սխալ լուրերը կը գրուին անձնական հակառակութիւններու բերմամբ և կամ խռովարարական մտօք։ Եէնի Կազէթա այս հերքումին առթիւ պատասխան մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ չնորհակալ եղած է՝ մամուլի գանգատներուն փոխարէն ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ տրուած այդ առոյգին պատասխանը կարդալով։ Վասն զի, կ'ըսէ, մինչեւ հիմա մեր գանգատած վիճակներուն նկատմամբ ո՛չ հաստատական ո՛չ ալ ժխտական պաշտօնական պատասխան մը ընդունած էինք։ «Նախ և առաջ մամլոյ էջերուն մէջ գաւառաց վիճակին նկատմամբ տեսնուած հրատարակութիւնները կարծուածին չափ յուզիչ չեն։ Վասն զի իրողութիւնը եղածին պէս ըսել ո՛չ մէկ ատեն յուզել չի նշանակեր։ Եթէ եղած բաները ինքնին յուզման պատճառ կրնան ըլլալ՝ այդ ուրիշ խնդիր։ Կառաջիկայ ամսոյ մէջ ապահովութիւնն ու անդորրութիւնը կատարեալ են և բարձրագոյն կամաց հակառակ ոչ է դէպք չէ պատահած», չատ կը սխալի։

ԶՕՆԿՈՒԼՍԱՔԻ ԲԱՆԹՈՂՆԵՐԸ.— Եէնի Կազէթա զարմանքով և զայրոյթով կը պատմէ թէ տակաւին զընան կայ, և տակաւին մթին բանտերու խորը բանտարկեալ կը պահուի։ Հարցանենք Շէմսի պէյի առաջարկին վրայ, ընդհ. դատախազի Ա. օգն. Թէվֆիգ և Պատժ. Բ. դատարանի նախագահ Թահսին պէյերը երբ ասկի օր բանտերը քննելու ելան, տեսան որ առանց ձերբակալման ոչ է հրամանագրի, վեց հոգի, վ'ց խեղճեր 28 օրէ ի վեր բանտարկուած կը մնան։ Ասոնք Զօնկուլսաքի մէջ գործադուլ ընողներ են, որոնք անցեալ օր չղթայակապ Պոլիս բերուած էին, ինչպէս գրած էր անցեալ օր մեզի Զօնկուլսաքի Թղթակից մը, որ կը պահանջէր ազատ արձակել զանոնք։ Ահա այդ բանտարկեալները ազատ արձակուեցան, և Զօնկուլսաքի պիտի զրկուին։

«ԵՒՑԹԱՒՆՆԵՐԸ Ո՞Վ ԿԸ ՓԱԿՑՆԷ.— Թուրք թերթ մը կը գրէ թէ արդարեւ մէկ քանի իւլէմաներ խմբագրատուն երթալով, յայտարարած են թէ ականատես եղած են եաՖթայի մը փակցուելուն, որ սա՛ խօսքերը կը պարունակէր. «Իսլամները պիտի չարդեն քրիստոնեաները, զգոյշ եղէք»։ Դեղին մատերով ազայ մը այդպիսի եաՖթա մը կը փակցնէր Տիրէքլէր Արասի կողմը, երբ յանկարծ ձերբակալուեցաւ։ Տղան որ սխալ-միալ Թուրքերէն մը կը խօսէր, ապակուեցաւ և Թող տրուեցաւ։ Հիմա յայտնի է այլևս թէ կարգ մը հին ռէժիմի մարդիկ, հայրենասիրական զգացումով մը միացած Օսմանցիներու սրտին մէջ խռովութիւն ձգելու համար, ատանկ ազդարարներ կը փակցնեն։

ԳԱՐԱՖԷՕՑԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.—Մkուսէֆ զրահաւորը երէկ առաւ Ռակեղջիրէն եկեղուն, բախեցաւ կամուրջին, որուն տուպան խորտակուեցաւ։ Զրահաւորն ալ վնասուեցաւ։

30,000 ՀՐԱՋԷՆ ծախսեր է վերջերս Պոլսոյ մէջ։

ՎԱՆԱՑ ԿՈՒՍԱԿԱԼ անուանուեցաւ Դամասկոսի կուսակալ Ֆէրիտ փաշա։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆՈԱՏԱԿԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.—Բեթերսպուրգի արտաքին գործոց պաշտօնարանին օգակը, Նովոյէ Վրէմիա կ'ըսէ.—«Ռուսիոյ վաճառականութեան փնտռու�ը, իր ազդեցութեան վնասուելը և քաղաքական խառնաշփոթութեանց սպառնալիքը կրնան պարտադրել Ռուսիան հակառակ իր կամքին անձամբ ստանձնել Արարատեանը խաղաղեցնելու գործը։»

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎ.—Ռուսիոյ ծովային նախարար ծովակալ Տուպասով Սեւասապոլ գնաց։

ՆՈՐ ԱԳՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՏԱՆԻ ՄԷՋ.—Սուլտանի անգլեռգիպտական կառավարութիւնը 7,000 հոգէ բաղկացեալ աշխատաւորմամբ մը զրկեց Քօրտօֆանի և Տարֆուրի դէմ։

ՍՆԱՆԻ.—Երէկ առաւ. Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Լանկա չաքարա-վաճառ Սթավրին։ դատարանի անդամ Սանիհ պէյ ժիւ քօմիսէր և փաստաբան Յարութիւն էֆ. Դայէրեան առժամեայ ատնաթէ կարգուեցան։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ որ երկրորդական կանոնաւոր ուսում ստացած է և գիտէ հայերէնէ զատ, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն և քիչ մը գերմաներէն, կը փափաքի պաշտօն ստանձնել։ Դիմել խմբագրատուն։

ԿԱՀԱԳՈՐԾ, ԱՏԱՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ՀԻՄՆ ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԱԿՈՒՄԲ.— Ամանց կրօնի և ազգի խարութեան, կահագործ, ատաղձագործ և հիւսն (տիւրկեր և սիլիֆի) գործատուներու կանոնաւորման և յառաջդիմութեան նպատակաւ կազմակերպող ակումբի անդամակցութիւնը կ'ազդարարէ վերոյիշեալ դասակարգ գործատուներու որ գան անդամ արձանագրուին և գիտնան Ակումբին կազմակերպած կանոնագրի պահանջները և նպատակը, որուն հայերէնը պատրաստուած է արդէն։

Ակումբի Գրասենեակը կը բացուի ամէն Երեքշաբթի և Հինգշաբթի երեկոները ժամը 1էն 3 (Ը. Թ.), իսկ կիրակի ցերեկ ժամը 3էն6 (Ը. Թ.) դիմել Բերա Անգլիական Դեսպանատան դիմաց հին Լավերնիոս Խազինային վերնայարկը։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

ԲԱՐԻԳԱԼՍՏԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Մինչ Նազարէթեան, Գ. Զարճեան, Ա. Զիլինկիրեան, Մուրատովիչ, Լ. Էքմէքճեան, Մ. Ալիքսանեան, Գ. Մուսպահեանեան, Մ. Գրիգորեան. Ս. Գրիգորեան, Ա. Եէմէնճեան, Մ. Գաղազեան, Հ. Մ. Ս., Կ. Վ. Էլմասեան, Ա. Աբրահամեան, Օ. Գափամաճեան, Բ. Էնկիֆէճեան, Ա. Հայրապետեան. Ֆ. Գէրպէրեան, Ե. Մարտիրոսեան, Ա. Պօյաճեան, Ֆօթի Թալէնտէրիս, Ֆ. Ադամեան, Մ. Բաբազեան, 5ական, Գ. Պասմաճեան Զրչ.,

.—Վահրամ Զէյէֆճեան 27ուկէս Ֆ. Սիմոնեանի, Բասպուճքեան եղբարք, Կ. Ճէվահիրճեան 20ական, Մ. Կարագեան, Ե. Գ. Զարֆճեան, Ն. Ոսն., Ս. Պօյաճեան, Գ. Զաքրեան 10ական, Ե. Թ. Զաքարեան։ Ե. Ասլանեան, Հ. Մանուկեան5ական։

ՀԵՌԱԳԻՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՎԻԵՆՆԱ, 21 հոկտ.— Պաշտօնաթերթը եւյմական նախարարութեան մէկ հրամանագիրը կը հրատարակէ, որով կ'արգիլուի դէպի Սերպիա և Գարատաղ ամէն կարգի ռազմանիւթի, պայթուցիկ և դիւրավառ նիւթերու, ալն. փոխադրութիւնն և դրրանսիդը։ Այս որոշումը տուած է նախարարական խորհուրդը։

ԶԷԴԻՆԵԼ.—Գարատաղի պաշտօնական աղբիւրէ բացարձակապէս անհիմն կը յայտարարուի այն լուրը թէ Նիքօլա իշխանը Ռուսիոյ կայսեր նամակ մը ուղղելով իրը վարձատրութիւն Նովի-Պազարի գաւառը ուզած է։

ՊԷՕՂԼՆ.— «Բէօլնիչէ Զայթունկ» կը գրէ թէ Պուլկարիայէն հասած լուրերը խաղաղասիրական են։ Կը մնայ գիտնալ թէ ի՞նչ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ Թուրք եւ Պուլկար քօմիթէներուն և աւելի ետք երկու կառավարութեանց միջև։ Գերմանիա իր հաւանութիւնը պիտի տայ Թուրքիոյ ո և է մէկ կարգադրութեան, պայմանաւ որ Արեւելեան երկաթուղիներու խնդրին մէջ Գերման դրամագիրներու շահերը նկատի առնուին։

ԱԹԷՆՔ.—Տեղւոյս մամուլը մեկնութիւններ տալով Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջև կատարուող ուղղակի բանակցութեանց, կ'ըսէ թէ Թուրքիա նոր դժգոհութիւններու առթիւ կուտայ, ուզելով կարգադրել այնպիսի գործեր որոնց կատարեալ լուծումը մեծ պետութիւններէն կախեալ է։—Հելլէն մամուլը բարեկամական չեչտով կը բողոքէ նաև այն բանին դէմ թէ ապօրէն միլիտարիներով կ'ուզուի նուազեցնել Թուրքիոյ մէջ յոյս տարրին ընտանական յայտնութիւնները։

ՊԵՐԼԻՆ.—Սերպ արտաքին գործոց նախարարը «Լոքալ Անզայկէր»ի մէջ խմբագրին յայտարարած է թէ ռազմատենչ կնճռռութեանց սուտ վտանգը անցած է։ Ըսած է նաև թէ հիշտ չէ որ Սերպիոյ գաղտառանդ իշխանը իր հօրը կամքին դէմ ելեր է, և եռասէր դիսկուսիաներ ունի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Հոկտ. 1908

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՊՈՆՍՈՒԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ո.	98.02
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	97.35
Երէկուան էն բարձր գինը	»	98.03
» էն վար գինը	»	97.30

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	164.—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	164.—
Երէկուան էն բարձր գինը	»	164.25
» էն վար գինը	»	163.87
Միտիլի Պանքա		4.50
Սելանիկի »	Ֆր.	122.
Բարասա Բրէվիլէժիէ	»	37.—
» Օրտինէռ	»	32.—
Շիրքէթը Խայրիէ	Օս. Ո.	39.
Շիրքէթը Խայրիէի Համիտիյէ	»	2.70
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.50
Ժիլխանա Թրամվայ	»	3.40
Թրամվայ պարտաթուղթ	Ֆր.	485.
Նէֆիֆ Բէօֆա Թրամվ. բժնթղ.	Օ. Ո	2.
Տերքօսի Ջուրի ընկ.	»	300.
Անատոլ. Երկ.	» Օ. Ո.	14.35
Իզմիրի քարափ	»	580.
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	»	3.95
Քարափ Կ. Պոլսոյ	Ֆր.	430.—
Թրանվայ		60.50
Զարթրդ		21.50

ՕՏՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Օտնական փոխառութիւն	Ֆր.	255.—
Պանք. Նաս. Կրէս	»	408.
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.07
Լաւրիոն	Ֆր.	53.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. օսկին 100 զրշ.էն	Ղ. փր.
Ֆրանսական օսկի	87.17
Անգլիական օսկի	109.34
Բօլ	91.—
Մէճիտիէ արծաթ	107.32
» քառորդ	107.35
» մանրուք	104.30
Մէճիտիէ	100.20
Պէշլիք	103.20
Ռուպլի Թղթադրամ	8.72
Բրիմիջ	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԴԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		110.05
Բարիզի » »	Ֆր.	22.77½
Վիէննայի » »	քուրօն	21.95
Պերլինի » »	Մարք	18.65

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

(Հոկտ. 9 Հինգշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին ճերմակ	օխան	52—
Երկրորդ »	»	50.51
Խառն	»	49.—
Զաւտարը	»	47—
Կարծր առաջին	»	53—
Կարծր միջին	»	52.—
Կարծր խառն	»	50—

Այսօր 2 վկոն Ռումելիի և 6 վկոն Անատոլուի ցորեն ժամանեց։

ԱԼԻՒՐ	Ղրշ.
Տեղական գերմա Ա. պարկ	100—
» » Բ. »	98.

ԹԷՓ

Օխան 20 20½ փարա

ԳԱՐԻ

Գանուբ քիլէն	16—16½
Ռումելի և Մերսին	» 15¼ —15¾

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ

Շերջականերու համար հոս չընգնաւ յանձնելի	35—35½
Եղական սպառման համար	—36

ԻԹՊԱՐՆԱՄԷ ԻԼԱՆԸ

Թիւճարան Եսէֆ Եումթօֆ Սէմսէրը՝ Սթանպոլաս Պալրգ Բաղարջնաս Պալրգիանէ օգաղընաս մուգիմ իքէն էլեէվմ իգամէթիկեանը մէճմուլ Թոխումբը Տիգրան աղա Թուրչանեան վէլէար Օհանէս զիմմիթինաէ Իքինճի Մահքէմէի Թիճ

'ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ՄԱԳԱՍԻՆ ԿՈՐԳԻ

ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԵԾ ՎԷՊ

Ա. ՄԱՍ

Ի.

—Զգեցէք երթամ, կը բաւէ... ըսի իրենց, ապա թէ ոչ, ո և է մէկը կը մոռցնեմ, և յետոյ անձնասպան կ'ըլլամ։ Թող տուին զիս, աղէկ ըրին, որովհետև խօսքս պիտի յարգէի...

—Այո՛... ըսաւ մայրը, անոր քովէն հեռանալով. աչքերը թեթևօրէն կը խրատային երբ Վէսօֆչիքօֆի սար ակնարկին կը հանդիպէին...

—Ցէ՛ախ Մազի՛նը ինչպէս է, պօռաց Անտրէ խռնոցէն, միչտ բանասեղծութիւն կը գրէ։

—Այո, բան մը չեմ հասկնար չիտակը, ըսաւ երիտասարդը գլուխը երերցնելով. խենդ է ինչ է, վանդակի մը մէջ դրեր են... և կ'երգէ. ես ան գիտեմ որ բնաւ չեմ փափաքիր տուն երթալ...

—Արդաւ, ո՞վ պիտի գանես որ, պատասխանեց մայրը մտածելով։ Դատարկ է, վառարանը չէ վառուած, ցուրտ ըլլալու է...

Վէսօֆչիքօֆ լռեց. աչքերը կէս մը խփեց, յետոյ, գրպանէն սիկառի տուփ մը հանելով, սկսաւ ծխել յամրօրէն։ Ակնարկը կը հետևէր ծուխի ամպերուն օրոնք կ'անհետանային գլխուն վերևը։ Ցանկարծ այլանդակ քան քան մը արձակեց, կասկած չան մը հայիւնին նման.

—Այո, ցուրտ ըլլալու է... մուկերը անգամ անօթութենէ սակաւ ըլլալու են.. Բէլակէ Նիլոմնա, կ'արտօնե՞ս որ այս գիշեր հոս պառկիմ, կ'ուզե՞ս։

Խուլ ձայնով մը կը խօսէր, առանց մօրը երեսը նայելու.

—Անտարակոյս, պատասխանեց Բէլակէ ալխուտիւ, որ սակայն նեղուած էր առնոր դիմաց, չէր գիտեր ինչ խօսիլը։

Բայց Վէսօֆչիքօֆի բեկեկ ձայնով մը յարեց.

—Հիմա ժամանակը եկած է ուր աղաք կ'ամչնան իրենց ծնողքներէն։

—Ինչ, հարցուց մայրը սարսռագին,

Վէսօֆչիքօֆ ակնարկ մը նետեց Բէլակէի, և իր կարկառուած դէմքը անայլայլ մնաց.

—Կ'ըսեմ որ աղաքը կը սկսին իրենց ծնողքներէն ամօթ զգալ, կրկնեց, և հառաչ մը արձակեց։ Մի վախնար, քեզի համար չեմ խօսիր։ Բավէլ քեզմէ ամչնալու պատճառ մը չպիտի ունենայ... բայց ես...ե՛ս հօրմէս կ'ամչնամ... չեմ ուզեր իր տունը երթալ... այլ ես ո՛չ հայր ունիմ, ո՛չ բնակարան. հիմա ոստիկանութեան հսկողութեան տակ եմ, ապա թէ ոչ Սիպերիա կը մեկնէի... կը հաւատամ թէ ան որ չի խնայեր իր ոյժերը չատ բան կրնայ ընել Սիպերիոյ մէջ... աքսորեալներուն ազատութիւն կուտայի, կ'օգնէի անոնց որ փախչին...

Մայրը իր բարի սիրտին չնորհիւ, կը զգար երիտասարդին զգացած ցաւը, բայց ատոր ցաւը իր կարեկցութիւնը չէր շարժեր։

—Այո, քանի որ այդպէս է, պէտք է մեկնիլ. ըսաւ Բէլակէ իր լռութիւնով զայն չցաւցնելու համար.

Անտրէ դուրս ելաւ խռնոցէն, և խնդալով հարցուց.

—Ի՞նչ կը պատմես։

Մայրը ոտքի ելաւ և ըսաւ.

—Երթամ ուտելիք բան մը պատրաստեմ։

Վէսօֆչիքօֆ աչքերը յառեց Անտրէի վրայ և յանկարծ յայտարարեց.

—Կ'ըսեմ որ մարդիկ կայ զորս պէտք է մեռցնե՛լ։

—Հա՛, ինչո՞ւ, հարցուց Փոքր-Ռուսիացին հանդարտօրէն։

—Որպէս զի դիւութիւն չունենան։

—Ըսել է ողջերը դիակներու վերածելու կարողութիւնը ունիս։

—Այո՛։

—Ո՞ւրկից։

—Մարդիկը. սերտօրէն անոնց կապուած եմ ցմահ... սիրտս ատելութեամբ կապած են... զիս իրենց կապած են չարիքով... հատասաւն կապ մը է ան... Թող չպիտի տամ որ հանդիսա ապրին։ Անոնք զիս կը նեղեն, ե՛ս ալ զիրենք պիտի նեղեմ։ Ես մի միայն իմ մասիս պատասխանատու եմ, ուրիշ ո՛չ ոքի համար պատասխանատու կրնամ ըլլալ... և եթէ հայրս գող մը է...

—Ո՛հ, ըսաւ Փոքր-Ռուսիացին Վէսօֆչիքօֆի մօտենալով։

—Իրաւ կօրպօֆի գլուխը պիտի ոլորեմ, կը տեսնաս։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Անտրէ լրջօրէն, ցած ձայնով։

—Լա՛ւ, չինէ՛... ըսաւ Փոքր-Ռուսիացին ուսերը թօթուելով.

—Հիմա՛, հարցուց Վէսօֆչիքօֆ։

Գլուխը ցնցեց, և բռունցքը ծունկին զարնելով.

—Հիմա այլ ես կարելի չէ։

—Ո՞վ կ'արգիլէ քեզ։

—Մարդիկը. սերտօրէն անոնց կապուած եմ ցմահ... սիրտս ատելութեամբ կապած են... զիս իրենց կապած են չարիքով... հատասաւն կապ մը է ան... Թող չպիտի տամ որ հանդիսա ապրին։ Անոնք զիս կը նեղեն, ե՛ս ալ զիրենք պիտի նեղեմ։ Ես մի միայն իմ մասիս պատասխանատու եմ, ուրիշ ո՛չ ոքի համար պատասխանատու կրնամ ըլլալ... և եթէ հայրս գող մը է...

—Ո՛հ, ըսաւ Փոքր-Ռուսիացին Վէսօֆչիքօֆի մօտենալով։

—Իրաւ կօրպօֆի գլուխը պիտի ոլորեմ, կը տեսնաս։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Անտրէ լրջօրէն, ցած ձայնով։

Թարգմ. Գ. ԹՈՒՂԼԱՃԵԱՆ

(Շար.)

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՆ ԷՕՄԻՐԵԱՆ

Հատատուած Իւսկիւտար Իճատիէ, Բօսթա Եօլու Զամբճա ճատտէսի թիւ 79, Կարապետեան վարժարանի դիմացը։

Ցիշեալ Տօքթօրը վկայեալ Ամերիկեան բժշկական վարժարանէ և ծանօթ իւր 10 տարուան բժշկական մանկաբարձական և վիրաբուժական յաջող գործունէութեամբ ի գաւառս։ Կը գտնուի ամէն օր մինչև կէս օր Թիւթիւնճեան դեղարանը Իսմէրէ, իսկ կէս օրէ վերջ իւր տան մէջ հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր։

Նաև Բ. և Դ. կէս օրէ վերջ կը գտնուի Մինասեան դեղարանը ի Սէլամսրզ։ Ուրբաթ օրեր Ղրի վկայեալ աղքատներու համար։ 10—3

Թէրսանէի Ամիրէ Իշխան պէր սէյէ զարքիշտա լիւլումի օլաճագ էճզալի Թրպպէյէ, բուլէնը սատ, սագիգ վէ բիրինճ այրը այրը միւնազասաս գօնուլարընտան, պունարրն էթալարընա բալպա օլանլարրն՝ ալէլ ուսուլ Թէէմինաթ ագէլէրինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթինամէլէրինի միւսթաճարպէն ճումասասան մասատա պէտէր կիւն Նուրպի Պանրիւէ լէվազիմ տարիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունրը։

5 Թիրինը Եվվել 324 3—3

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ եկեղբտականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, ցիսթանսօսֆօրիի, պոռնֆօսֆօրիի, քօզոնթակօսֆօրիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խրժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խուլակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամնամանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած ճաւեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց զոհոնդութեան, կատարելապէս կը չտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն չնորհիւ բաղում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիրի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և ողջոյց կոկորդի նշիկները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի, մինչև կէս օր, Պահէֆ-Գրարու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւնեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիրաակ ճամբայ, Թագսիմ, Ցրանս. հիւանդանոցի դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ ադամացերը ամէն օր ծրիտարը դարմանելու պատրաստ է։ 12—9

AU RENARD BLEU

«ԿԱՊՈՅՏ ԱՂՈՒԵՍ"

Մ. ՀԱՒՄՈՎԻՉ

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ

Բերա, Մեծ փողոց, Աւրիական Շուկայ, Թ. 8

Ռուս գեղանասան դէմ

ՄԵԾ ՄԲԵՐՔ ՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԶԳՆՈՑԻ, ՑԵՐՆԱՄՈՒՇՏԱԿԻ, ԷՄԻԼԻ, եւլն.

Նոքոգութիւններ և փոփոխութիւններ ինամքով.

ԶԵՂՁՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ

Փեսուր եւ ադուսավազ կօխրով

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մուշտակեղէններու և ճերմակեղէններու պահպանում ամառուան միջոցին

Բացառիկ ապահովութիւն ուտիճներու դէմ

ԼԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Նոր հրոդ տպագրութեամբ

"ՀԱՑՈՐԴԻՆԵՐԸ,,

(Ա. և Բ. շարք)

ԱՏՈՄ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆԻ (Սիամանթօ)

Ինչպէս ծանուցած էինք, երկրորդ տպագրութեամբ մը հրապարակ ելաւ առաջին և երկրորդ շարքը Սիամանթօի «ՀԱՑՈՐԴԻՆԵՐ»ՈՒՆ, հրատարակութիւն Հայ Ցեղ. Դաշնակցութեան։ Այս Ա. և Բ. շարքը կը պարունակէ հետեւեալ գլուխները.— Դարերու վէրժ, Հողին ձայնը, Զոյգումքն թափօր, Անդրանիկ, Ազդիւր Սերոբ, Խրիմեան Հայրիկ, Կովկաս, Անաբեկիչներ։ Կարդալ Հայորդիներ՝ վայելել պիտի նշանակ առանձաբերը տողտնդով օժտուած դիւցազներգակ բանաստեղծ մը, որ մեր նոր գրականութեան փառքերէն մէկն է։ Գին 5 զրշ.։ Կեդրոնատեղի Արծիւ գրատուն։ Կը գտնուի բոլոր գրատուներն ալ։

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ

Գրեց՝ Բիւզանդ Մ. ՊՕԶԱՃԵԱՆ

ԴԻՆ 5 ՂՐՈՒՇ

Գրքասիրութեան և Ոստիկանութեան ձեռքէն ճարտարուած քանի մը հարիւր օրինակներ, որոց պատճառաւ հեղինակը քանիցս հարցաքննութեան ենթարկուած էր, ի վերջս հանուած են։ Դարեւոր առաջին 100 օրինակներուն արժէքը պիտի տրուի Միացեալ Ընկերութեանց, յօգուտ դաւառացի ուսանողներու։ Ազգային վարժարաններու համար 30 առ հարիւր զեղչ։ Հարիւր օրինակ միանգամայն գնողին համար 40 առ հարիւր զեղչ։

Նեղգծատեսի և Զատմանցիկներ, Ալիտիկ-Ալ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈ ԿՐԹԱՐԱՆ

ԵՒ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿՆԵԱՑ

Երկսեռ կրթարանիս դասերը սկսած են կանոնաւորապէս։ Ուսուցչական մարմնոյն վրայ աւելցած է նաև ծանօթ դասախարակ ուսուցչուհի Օր. Անժել Փոփաղեան։ Իսկ աղջկանց ձեռագործի համար պաշտօնի կոչուած է Օր. Սիբանոյշ Սերբեանը որ պիտի հսկէ նաև գիշերօթիկ աղջկանց վրայ։

Վարժարանիս դասընթացքներուն և արդիւնաւորութեան համար որոշուած է Սեպտ. 20էն սկսեալ արձակուրդէն յետոյ սերտողութեան ժամերը յանկացնել, որ ժամուն պիտի հսկէ վարժարանիս տնօրէն ուսուցիչը Արմենակ էֆ. Պաղտասարեան։ Ծնողքներէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները գիշերային աշխատութեան մասնակից ընել, կը խնդրուի որ բարեհաճին իմացնել անձամբ կամ նամակաւ վարժարանիս Տնօրէնութեան։

Լեզուաց մեծ կարեւորութիւն տրուած է, կը դասաւանին բացի մայրենի ուսուցիչներէն՝ Կուրբիկեան, Զրաքեան, Շամատանեան էֆ.ները, և Օր. Պայծառ Տայեան որ կ'ուսանէ անգլերէնը կատարեալ ձեռնհասութեամբ։

Գեղարուեստի ճիւղը յանձնուած է Թաշիկ էֆ. Թահմազեանի։

Դաշնակի, ջութակի դասերը խնամով կ'ուսանցուին Բարիզեան և Սիմանեան էֆենտիներու կողմէ։

Աշակերտաց բարեկրթութեան և առողջապահութեան մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի, գիշերօթիկներու լաւ սնունդի մասին հոգ կը տրուի։

Անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները յանձնել վարժարանիս խնամքին, թող բարեհաճին դիմել վարժարան, Տընօրէնութիւնը պատրաստ է ամէն տեսակ բացատրութիւն տալ։ Ընդունելութեան պայմանները դիւրամատչելի են։

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՊՕՂՈՍ Ե. ՊԷՋԱՃԵԱՆ

Մարիգիւղ, 1908 Սեպտ. 10

Մ. Գ. ԾԱԼԵԱՆԻ

ԸՆԴՐ. ԱԶԳԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԵՐԸ

Ա. հատոր Աբեւելեան հին ազգեր գին 5 ֆր.
Բ. « Հին Յունասան և Միջին դար « 6 «
Գ. « Արդի և ժամանակակից « 5 «

Պատմութեան այս հատորները աչքաբաց մաքուր լեզուին, նիւթերու դեղեցիկ կարգաւորութեանն և բացատրութեան, ու դիւրուսոյց մեթոտին համար մեծապէս գնահատուած են նիւթին հմուտ, ձեռնհաս անձերու կողմէ։ Արժանացած են Բ. տպագրութեան։

Ունին

Դեղեցիկ տպագրութիւն
Հաստատուն կազմ
Բազմաթիւ բացատրիչ պատկերներ
Աշխարհացոյց քարտէս։
Մեծաքանակ գնողներու 100ին 30 զեղչ։

Կեդրոնատեղին փոխադրուած է Մասիսեան տպարանէն Ցովհ. էֆ. Աղնուրի «Օսմանլը» դրատունը, թիւ 26, Գալաթա-Ալի-Ճամասէրի, Կ. Պոլիս։

Առաջին այցելութիւնը ձրի է

ՏՕՔԹՕՐ ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

ԵՒ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱՅՏԵՐՈՒՆ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մենգական և սարթիտեան գործարաններու հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկի Տոքթ. Գառլո Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակայն հիմնապէս կը բժշկէ ֆիստիկապալ, հին և նոր վերմիզութիւնք, առնական անկարգութիւնք և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վիրաբերեալ սրբութեան և ծնողական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց սրբագոյն հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրեն վերջ, բացի կիրակի օրեն, կը գտնուի Պանեն-Գարու, տաքարապատան հանի Գէֆիրի աճկիւնը, թիւ 18, Մէհմատ-ճեան-Գիանէի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԸՂՂԱԼ ՇԻՐ, ԲԱՐԵՁԵՒ ՈՒ ՎԱՑԵԼՈՒՉ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՀԱԴՈՒԻԼ ԱԺԱՆ, ՏՈՅՈՒՆ ՈՒ ՁԵՒԱՒՈՐ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԱՑՍ ԱՄԷՆԸ՝

ԴԻՄԵՑԷՔ

Մ. ԵՒ Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԵՐՊԱՍԵԼԻՆԱՑ ԴԵՐԶԱԿԱՏՈՒՆԸ

Կ. Պոլիս Մեծ Շուկայ ժամագործներու մէջ Զուլֆանի խանին տակ թիւ 6-8

Ո Ի Ր

Զմեռուան և հարսանեկան հանդէսներու առթիւ զուտ Անգլիական կերպասներ հասած ըլլալով, բոլոր դժուարահաճ յանախորդներն իսկ կը գոհացուին խղճամիտ ապրանքներուն և գործարարութեամբ։

Ամէն անոնք որ բալթոյի, բարտրսիի, գօսթիմի, բանթալոնի և ֆանթէզի ժիլէներու պէտք ունին և կը փափաքին առաջնակարգ Անգլիական կերպասներով պատրաստուած հագուստներ ունենալ, թող դիմեն Շահնազարեան եղբարց կերպասեղէնից վաճառատունը, ուր բացառիկ զեղչով պիտի վաճառուին ամէն տեսակ կերպասներ, որոնց հետաքրքիր կարելի չէ գտնել ուրիշ տեղ։

Սոյն կերպասեղէնաց վաճառատան մէջ ոչ-Անգլիական կերպաս մը գտնողին մէկ գրատիցու նուէր պիտի տրուի առանց փոխարինութեան. ահա ուրեմն առիթ մը՝ որմէ փափաքողք կրնան օգտուիլ։

Փոխանակ մինչև Բերա երթալով ճամբու ծախք ընելու և 60 0/0 տուր գինով Անգլիական ապրանք գնելու, բաւական է դիմել վաճառատունս գտնելու համար ամէն տեսակէ ճաշակաւոր ընտիր և տոկուն Անգլիական ապրանքներ։

ՇԻՐ ՀՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՔ 30—15

ՆՈՐԹՔ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԵՒ

ՆՈՐԹՔԸՐՆ

ՀՐԴԵՒ՝ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Համագումար դրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	6,000,000
» տարեկան եկամուտ 1907 տարւոյ	» »	5,941,859
» պահեստի դրամ 1907 տարւոյ	» »	25,203,824

Կ'ընդունին մեծագումար ապահովութիւնք դիւրամատչելի պայմաններով։

ՄԱՐԻՆԱՑՄ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Անգլ. Ոսկի 500,000
Պահեստի Դրամ » » 564,225

Վնասուց հատուցմունք անմիջական, առատաձեռնօրէն և կատարեալ արդարութեամբ կը վճարուի։

Ընդհ. Գործակալ ի Կ. Պոլիս
ԳԱՌՆԻԿ ՄԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
Մէյտէմ Ալի Բաշա խան, Ղալաթիա

Գաւառային կարեւոր կեդրոններու համար ապդեցիկ գործակալներ կը փնտռուին։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՃԵԼՈՒՉ ՄՈԱԵՐՈՒ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁԵՐՈՒ

ԵՒ

ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ-ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՀ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ Նախկին Մկրտիչ էֆ. Հիսէյինճեանի և վերջին տարիներս ալ Զամիչեան էֆ.ի վաճառատան մէջ Նորանոր մասներ կը հայթայթէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատուած է Պոլիս, Մանուկ փաշա, Հաւուզլը խանի տակ թիւ 45 վաճառատունը, ուր կը վաճառուին նաև ընտանեաց ու նորաձեւութեան վերաբերեալ այլ և այլ բազմաթիւ վաճառք, գլխարկի ծաղիկներ, փետուր, ձեռնոց, տանթելա, գօտէլա, ֆէսթօն, ֆիլու, եւն. եւն.։

Ամէն մարդ կը փափաքի դրամ շահիլ և շատերը դեռ չեն գիտեր որ անոր գաղտնիքը յաճախորդները գոհ ընելով անոնց սիրաբ չահելուն մէջ կը կայանայ։

Գամանթօ խանի դիմաց, Հաւուզլը խանի տակ, թիւ 45

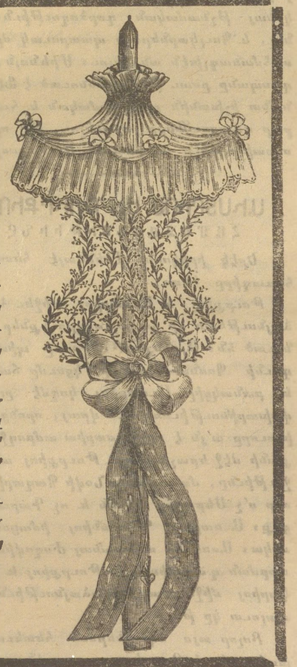

ՆԷՍԹԼԷԻ ԱՆՈՒՆԸ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԾԱՆՕԹ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐԸ

ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻՐ

ՆԷՍԹԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՑՈՎ

ԱՆԴԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԱՐԴԱՐԱՑԱՒ ՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂՄԸ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ Է ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳՏԱԾ Է

FARINE ET CHOCOTAT **NESTEL**

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հրամանին տակ ապատանող գաղթականներու զեռեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը պատահեան ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Գաղափ. չը չտկող ամսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ամսակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունքինգը պարգեւներու և ամօրթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ ամսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և անոնցմէ 62,500 թիւ պարգև ու ամօրթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի տարբ. հրատարակուած յայտարէն, մեծ պարգեւ 12,000 ոսկի է, և անկէ դատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան տարբերութիւններ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ ամսակին գին նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին՝ 1 օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Ցմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝. կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ ամսակներուն մէկ մասը չորս թիրաթի յատուկ երեքական կտորի բաժնուած է։ Ցիշեալ կտորակալոր ամսակները՝ մէջիմիէն 19 զրուշի հաշուով՝ կէս ամսակներուն գինը 72 զրուշ է, մէջ քառորդին՝ 36 զրուշ, իսկ մէկ ութերորդը՝ 18 զրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիին և Կամուրջի գլուխը գտնուող մասնաճիւղին մեծաքանակ ամսակ գնողներուն ՝%ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի ամսակ գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի ամսակ գնողներուն՝ %ին 9. 3001 ոսկիի ամսակ գնողներուն՝ % էն 10, և 10.001 ոսկիի ամսակ գնողներուն՝ %ին 12ը։ Ներորդ թիրաթը պիտի կատարուի 1324 Ցուլիս 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանի նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և ելմտական, հաշուակալութեանց Առեւանին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ երկրագործական Պանքայի վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	300000	300000
11	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
5	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
3275	400	110000
150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվարի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետր.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին	100ին Հանդումով
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՑԹ

	Ոսկին	100ին
Իւրքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար ասմանլիներուն փոխարժէքը	50,000,00	
	50,000,000	

ՄԱԽՍ

	Ոսկին	100ին
Շահող թիւերուն համար արտօնեալ հարիւրին 75ը		37,510,000
Գաղթականներու ցամաքային պահպանած հարիւրին 17ը		8,500,000
Գեղեցիկ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը		3,990,000
		50,000,000

KAMER

ԼՈՒՍԻՆ

ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ԿԻՒԼԱՐԵԱՆ